

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

วิวัฒนาการในการบริหารงานจัดเก็บภาษีของสพท. 1-8 สรุปได้ว่า นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2520 กองทุนการเงินระหว่างประเทศได้ส่งผู้เชี่ยวชาญทางภาษีอากรมาปรับปรุงการบริหารภาษีอากรของกรมสรรพากรเสียใหม่ มีการทดลองจัดตั้งสพท. 1 ขึ้นเป็นแห่งแรกและในเดือนมกราคม พ.ศ. 2525 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติข้อเสนอการแบ่งส่วนราชการของกรมสรรพากรตามที่คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการและระเบียบราชการแผ่นดินเสนอมา แผนการแบ่งส่วนราชการของกรมสรรพากรจึงได้รับการตราออกมาเป็นพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากรกระทรวงการคลัง พ.ศ. 2525 ทั้งนี้โดยมีสาระสำคัญกล่าวคือให้มีการแบ่งส่วนราชการโดยยุบกองในกรมสรรพากรมาจัดตั้งสพท. 1-8 รวมทั้งกองอื่นๆ ที่เดิมอยู่ในกรมสรรพากรก็ได้มีการปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจในขณะนั้น ทั้งนี้วัตถุประสงค์อันเป็นหัวใจของกฎหมายฉบับนี้ก็คือเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรในส่วนรวมของกรมสรรพากร โดยกระจายอำนาจในการบริหารการจัดเก็บภาษีซึ่งเป็นการปฏิบัติออกจากกรมสรรพากร เพื่อให้กรมสามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์บัญชาการบริหารภาษีทั้งประเทศได้อย่างเต็มที่ การกระจายอำนาจในการบริหารการจัดเก็บไปโดยการจัดตั้งสพท. 1-8ขึ้นในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพื่อให้การจัดเก็บทั่วถึงและเป็นธรรม โดยการนำผู้มีเงินได้แต่ยังไม่เคยยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีให้เข้าสู่ระบบการเสียภาษี และเพื่ออำนวยความสะดวกและให้บริการผู้เสียภาษีให้ทั่วถึงมากขึ้นนั่นเอง

จากการศึกษาประวัติความเป็นมา กฎระเบียบและขั้นตอนที่ใช้ในการบริหารการจัดเก็บ ตลอดจนผลการจัดเก็บของสพท. 1-8 โดยรวมแล้วทำให้ผู้ศึกษาสามารถวิเคราะห์ประสิทธิภาพของสพท. 1-8 ในการบริหารงานจัดเก็บภาษีอากรโดยแยกออกเป็น 3 ประเด็นใหญ่ คือ

1) ภายหลังการจัดตั้งสห. 1-8 การดำเนินงานของสห. 1-8 สามารถแก้ปัญหา โครงสร้างของการจัดองค์การและกลไกในการบริหารการจัดเก็บภาษี ประการแรกคือ การมี โครงสร้างการจัดองค์การที่เอื้ออำนวยต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหน่วยงานบริหาร ระดับกองทำหน้าที่ควบคุม วางแผน ให้คำแนะนำหน่วยงานปฏิบัติการจัดเก็บภาษี ซึ่งมีฐานะเทียบเท่า กองเช่นเดียวกัน เป็นการสอดคล้องกับหลักการถ่วงดุลอำนาจ ประการที่สองคือมีระบบบริการ ผู้เสียภาษีดีขึ้น ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกในเรื่องเวลาสถานที่และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง โดยสามารถติดต่อสอบถามขอรับบริการด้านภาษีอากรตามสห. ซึ่งผู้เสียภาษีมีภูมิฐานะหรือสถาน การค้าอยู่ ประการที่สามคือระบบบริหารงานตรวจสอบมีแบบแผนและทิศทางในการดำเนินงาน มากขึ้น หรือพูดอีกนัยหนึ่งว่าหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดำเนินนโยบาย เช่นกองบริหารงานตรวจสอบภาษี ทำหน้าที่ควบคุม วางแผนติดตามการทำงานของหน่วยงานปฏิบัติคือสห. 1-8 และประการสุดท้าย คือระบบการบริหารงานจัดเก็บภาษีจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการแยกงานปฏิบัติคืองานของสห. ออกจากงานศูนย์บัญชาการคืองานที่กรมสรรพากร ซึ่งงานปฏิบัติการณ์จะสามารถขยายฐานภาษี โดยนำผู้เสียภาษีให้เข้ามาอยู่ในระบบมากขึ้น ไม่ต้องพะวงกับการที่จะต้องกำหนดนโยบายและ กฎระเบียบต่าง ๆ อันเป็นงานที่กรมสรรพากรจะต้องเป็นผู้กำหนด

และภายหลังการจัดตั้งสห. 1-8 ในส่วนที่ยังไม่อาจแก้ปัญหาจากโครงสร้างของการ จัดองค์การและการจัดเก็บภาษีได้ รวมทั้งยังผลให้เกิดปัญหาในปัจจุบันได้แก่ หนึ่งปัญหาอัตรากำลัง เจ้าหน้าที่ไม่ได้สัดส่วนกับปริมาณงานที่ต้องปฏิบัติ สองปัญหาธุรกิจการค้าซึ่งมีสถานการณ์ค้าและ ขั้นตอนการผลิต การจำหน่ายอยู่ในหลายเขต ซึ่งกระจายกันอยู่ในแต่ละสห. ยังขาดมาตรการ หรือแนวทางในการตรวจสอบภาษีเพื่อให้มีการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ และท้ายสุดคือ การตรวจสอบภาษีของแต่ละสห. ในฝ่ายตรวจสอบภาษี ขาดหน่วยงานสอบทานหรือถ่วงดุลอำนาจ เนื่องจากในปัจจุบันงานควบคุมการตรวจสอบภาษียังรวมเป็นงานหนึ่งในฝ่ายตรวจสอบ ซึ่งไม่ สอดคล้องกับหลักการบริหารคือหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมการตรวจสอบ ไม่ควรอยู่ในหน่วยงาน เดียวกันกับหน่วยงานที่ถูกควบคุมการตรวจสอบ

2) ภายหลังการจัดตั้งสห. 1-8 การดำเนินงานบริหารการจัดเก็บภาษีได้ดำเนินการ ให้สอดคล้องกับหลักการภาษีอากรที่ดี พบว่าสามารถตอบสนองหลักการภาษีอากรที่ดี เช่นหลักการ อำนวยความสะดวกโดยอำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่ อำนวยความสะดวกในการใช้ประโยชน์ จากคอมพิวเตอร์ให้กว้างขวางขึ้น อำนวยความสะดวกในการให้บริการข้อมูลทางภาษีอากร

ส่วนในด้านการอำนวยความสะดวกได้ก็นับว่าภายหลังการจัดตั้งสห. สามารถบริหารการจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น เพราะนอกจากประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีแล้วกรมสรรพากรยังมีมาตรการเสริมต่าง ๆ เช่น การหักภาษี ณ ที่จ่าย การกำหนดเป้าหมายเฉพาะรายในการจัดเก็บภาษี ฯลฯ ด้านหลักการประหยัดเพื่อที่จะให้มีการจัดเก็บภาษีที่เป็นธรรมในสังคมมากขึ้นนั้น ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ต้นทุนการจัดเก็บค่อนข้างคงที่ และคาดว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 เพื่อจะดึงเอาผู้เสียภาษีที่อยู่นอกระบบอีกเป็นจำนวนมากให้เข้ามาสู่ระบบในระยะต่อไป ในส่วนของสห. 1-8 อาจจะต้องมีงบประมาณรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นอีกมาก ส่วนปัญหาความเหลื่อมล้ำของความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี โดยวิเคราะห์จากอัตราสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคลยังอยู่ในระดับต่ำ ปัญหาความแน่นอนเกี่ยวกับการแบกรับภาระทางภาษี หมายถึงการจัดเก็บขาดความแน่นอนในด้านของผู้ที่สมควรจะต้องเป็นผู้แบกรับภาระภาษี ซึ่งนับว่าปัญหาทั้งสองประการหลังยังไม่บรรลุเป้าหมายการบริหารงานจัดเก็บภาษีที่ดีมากนัก

3) ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการบริหารการจัดเก็บของนักการภาษีอากร นักเศรษฐศาสตร์ และนักการคลัง โดยผู้ศึกษาได้รวบรวมไว้บางประการในบทที่ 1 นั้น ภายหลังที่มีการจัดตั้งสห. 1-8 แล้วได้มีการดำเนินการให้ลุล่วงไปหรือไม่เพียงใด พบว่าในด้านประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ยังไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนแต่กรมสรรพากรก็ได้พยายามปรับปรุงมาตรการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ส่วนในด้านกฎหมายและปัญหาจากการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีพบว่าได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาไปบ้างแล้ว เช่น การนำภาษีมูลค่าเพิ่มเข้ามาใช้แทนระบบภาษีการค้าเดิม การจัดเก็บภาษีสองหน้า การกำหนดให้นิติบุคคลยื่นคำร้องขอเป็นผู้ประกอบอุตสาหกรรมต่ออธิบดีกรมสรรพากร ซึ่งจะได้รับสิทธิการซื้อสินค้าจากผู้ประกอบการค้ารายอื่นในราคาต่ำกว่าปกติ แต่ในเรื่องของความสมัครใจในการเสียภาษี สามารถหามาตรการแก้ไขความล่าช้าเพื่อให้เกิดความพอใจแก่ผู้เสียภาษี เช่น การชำระภาษีผ่านธนาคาร การใช้ประโยชน์จากเครื่องคอมพิวเตอร์ให้กว้างขวางขึ้น รวมทั้งมาตรการเสริมด้านการจัดเก็บภาษีอากร เช่น นโยบายการตรวจสอบภาษีอากรสำหรับนิติบุคคลที่แจ้งยอดขาดทุนสุทธิ มาตรการเข้มงวดกวดขันผู้สอบบัญชี ซึ่งมาตรการเสริมเหล่านี้จะทำให้ผู้เสียภาษีที่ปฏิบัติถูกต้องเกิดความมั่นใจในการทำงานของกรมสรรพากร ในอันที่จะปราบปรามผู้หลีกเลี่ยงภาษีอากร เป็นผลให้เกิดความเต็มใจที่จะเสียภาษีต่อไป สำหรับมาตรการในการบังคับจัดเก็บภาษีให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย ความเป็นธรรมใน

การจัดเก็บภาษี การปฏิบัติของข้าราชการ นโยบายของรัฐบาลรวมทั้งทัศนคติในการเสียภาษี
ของประชาชนเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือและประสานผลประโยชน์ของรัฐต่อไป

ฉะนั้นเมื่อวิเคราะห์พบว่าภายหลังการจัดตั้งสพท. 1-8 ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย
ในการบริหารการจัดเก็บภาษีที่ดีมากนักเพราะยังมีขอบเขตจำกัดในเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพใน
การจัดเก็บและการขยายฐานภาษี โดยเฉพาะในเรื่องความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี กฎระเบียบ
ไม่ชัดเจน ขั้นตอนยุ่งยากทำให้ขาดความแน่นอนเกี่ยวกับการแบกรับภาระภาษีของผู้เสียภาษี
ตลอดจนประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สรรพากรทำให้ประชาชนยังคงขาดความสมัครใจหรือยินยอมใน
การเสียภาษี ดังนั้นในบทที่ 5 ผู้ศึกษาได้แบ่งหัวข้อศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการสรุป
ปัญหาซึ่งปรากฏอยู่ในปัจจุบันและได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 ผู้ศึกษาคิดว่าปัญหาบางข้อที่เสนอมาอาจจะ
เป็นปัญหาที่มีส่วนทำให้การบริหารการจัดเก็บภาษีสรรพากรยังไม่บรรลุเป้าหมายการบริหารการจัด
เก็บภาษีที่ดีมากนัก ส่วนที่สองเป็นเรื่องของข้อเสนอแนะในการแก้ไข้ปัญหา

5.1 ปัญหาในการดำเนินการของงานต่าง ๆ ในสพท.1-8

5.1.1 ปัญหาการส่งเสริมและการบริการผู้เสียภาษี

ก. ด้านประสิทธิภาพของพนักงานผู้จัดเก็บ

เจ้าหน้าที่บางคนในงานบริการและงานทะเบียน ยังอ่อนเรื่องการ
ประชาสัมพันธ์กฎหมายระเบียบการปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมนุษยสัมพันธ์ตลอดจน
ความมีน้ำใจ ขาดอิสระและความคล่องตัวในการตอบปัญหาเพราะต้องรอคำวินิจฉัย ข้อหาหรือ
จากกรมสรรพากร ทำให้ล่าช้าไม่ทันกับความต้องการในเวลานั้น นอกจากนั้นในเดือน ๆ หนึ่งจะ
มีผู้มาแจ้งเลิกจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้รับจ้างทั่วไปและขายอาหาร ลักษณะการยื่นยันแจ้งเลิกอาศัย
การไต่สวนของเจ้าหน้าที่และดูใบเสร็จ ทำให้เป็นภาระแก่งานสำรวจในออกการติดตามว่าแจ้งเลิก
จริงหรือไม่ และเป็นการยากที่จะนำผู้ประกอบการเข้ามาเข้าระบบอีกเพราะขาดคล้วกับการ
เสียภาษีรวมทั้งพอจะรู้หนทางหลีกเลี่ยงภาษี นอกจากนี้ปริมาณงานจดทะเบียนการค้า แจ้งเลิก
โอน ย้ายหรือเปลี่ยนแปลงการค้ามีมากขึ้น ทำให้งานวิเคราะห์รายแจ้งเลิก โอน-ย้าย มี
งานค้างมาก หากรายได้เมื่อวิเคราะห์แล้วปรากฏว่ามีการชำระภาษีไว้ไม่ครบถ้วน จะส่งไปฝ่าย
ตรวจสอบเพื่อออกหมายเรียกตรวจสอบทุกกรณีจึงเป็นการเพิ่มภาระแก่ฝ่ายตรวจสอบ รวมทั้งไม่
สามารถตรวจสอบรายแจ้งเลิกให้รวดเร็วเพราะมีงานตรวจสอบมากอยู่แล้ว ทำให้เกิดปัญหาใน

การติดตามตัวผู้เสียหายและไม่เป็นการบริการผู้เสียหาย รวมทั้งเมื่อนำคอมพิวเตอร์ระบบออนไลน์ มาช่วยงานแล้วจะทำให้ปริมาณงาน ไม่สมดุลกับปริมาณคน และสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ สถิติการแจ้ง เลิก ในแต่ละ เดือนมีจำนวนค่อนข้างสูง เจ้าหน้าที่แจ้ง เลิกส่วนใหญ่ได้ให้ทัศนะซึ่ง รวบรวมจากปากคำของผู้เสียหายว่า เจ้าหน้าที่กำหนดรายรับบางคนของฝ่ายสำรวจและกำหนด รายรับกำหนดประเมินรายรับขั้นต่ำของผู้ประกอบการค้า โดยใช้วิธีที่บุคคลิกภาพและ เพอร์เนเจอร์ ในการแต่งตัวของผู้เสียหาย และที่ร้ายกว่านั้นบางครั้งอาจใช้ เหตุผลส่วนตัว เช่นผู้เสียหายพูดจา ไม่ดีกับเจ้าหน้าที่ก่อน

ข. ด้านระเบียบ กฎหมาย และปัญหาการปฏิบัติตามกฎหมาย

- สายงานปฏิบัติไม่เป็นไปตามขั้นตอน ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่าง งานบริการ งานทะเบียนและงานสำรวจ กล่าวคือเมื่อผู้ประกอบการค้ามาจดทะเบียนการค้า แจ้ง เลิก ย้าย โอน โดยเจ้าหน้าที่สำรวจไปนำมา และเมื่อเจ้าหน้าที่สำรวจได้มอบหมายให้มาพบ เจ้าหน้าที่ทะเบียนเพื่อประกอบการจดทะเบียนการค้าดังกล่าวถือเป็นอันหมดหน้าที่ของงานสำรวจ แต่ทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ทะเบียนไม่ยอมบันทึกปากคำกรณีหลักฐาน ไม่ครบต้องให้เจ้าหน้าที่สำรวจพิมพ์ ใบจดทะเบียนและบันทึกปากคำเอง และเมื่อจดทะเบียนการค้าเสร็จเรียบร้อยต้องส่ง ใต้งานบริการ เพื่อจะได้แจกแบบฟอร์มรวมทั้งให้คำแนะนำในการเสียภาษี แต่ทางปฏิบัติกลับไม่ยอมรับให้ส่ง มาที่เจ้าหน้าที่สำรวจเพื่อบริการและให้คำแนะนำ ซึ่งถือเป็นการผิดหน้าที่และวัตถุประสงค์เพราะ งานบริการมีหน้าที่ต้องให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติในการเสียภาษีอากร

ปัญหาการบันทึกรายงานผลงานการจดทะเบียนการค้าในแต่ละเดือน ไม่ เป็นมาตรฐานเดียวกันกล่าวคือ สพท. บางสห. บันทึกการค้าดำเนินการเสร็จ ๗ วันที่สรรพากรเขต นั้นที่ได้ลงนามในใบทะเบียนการค้า และบางสห. บันทึกการค้าดำเนินการเสร็จ ๗ วันที่สรรพากร เขตนั้นที่ลงนามในแบบคำขอจดทะเบียนการค้า (ภ.ค.01) ซึ่งให้ผู้ประกอบการค้าไปแล้ว จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการปฏิบัติงานเพราะสห. ที่บันทึกการค้าดำเนินการเสร็จ ๗ วันที่สรรพากร เขตนั้นที่ได้ลงนามในใบทะเบียนการค้าเท่านั้น จะมีงานค้างดำเนินการเฉพาะผู้ประกอบการค้าที่ มายื่นคำร้อง ในช่วง 2-3 วันก่อนสิ้นเดือน

- ตามแนวทางปฏิบัติของ โครงการพัฒนาฐานภาษี งานทะเบียนจะต้องส่ง บัญชีรายชื่อพร้อมสำเนาคำขอจดทะเบียนการค้า (ภ.ค. 01) ใต้งานกำหนดรายรับสัปดาห์ละครั้ง แต่บางสห. ปฏิบัติไม่ถูกต้องคือส่งให้เดือนละครั้ง อันเป็นผลใต้งานกำหนดรายรับไม่สามารถ

วางแผนระยะสั้นที่จะกำหนดรายรับเป็นรายสัปดาห์ได้ ทำให้ขั้นตอนการทำงานล่าช้ามีงานค้างมาก

- ระเบียบการจดทะเบียนการค้ากับระเบียบการยื่นแบบแสดงรายการภาษีการค้ามีช่องว่างในการปฏิบัติ กล่าวคือผู้ประกอบการค้าที่เริ่มประกอบการค้าปลายเดือน หากมาจดทะเบียนการค้าช่วงกลางเดือนไปแล้ว แม้จะยังอยู่ภายใน 30 วันของระยะเริ่มประกอบการค้านับไม่ผิดในการจดทะเบียนการค้า แต่เมื่อไปยื่นแบบชำระภาษีจะถูกทั้งเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม เพราะเลยกำหนดเวลาการยื่นแบบแสดงรายการซึ่งกฎหมายกำหนดให้ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไปนับจากเดือนที่ประกอบการค้า หากผู้ประกอบการค้าเริ่มปลายเดือนแต่มาจดทะเบียนต้นเดือนจะถือเป็นผู้ปฏิบัติถูกต้องทั้งในการจดทะเบียนการค้าและการยื่นแบบ หากผู้ประกอบการค้ายื่นแบบชำระภาษีภายใน 15 วันซึ่งผู้ประกอบการค้ารายนั้นยังอยู่ในกำหนด จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าช่องว่างของกฎหมายทำให้ผู้เสียภาษีกลายเป็นผู้มีความผิดตามประมวลรัษฎากรอย่างไร้ที่ท่าไม่ถึงการ

- งานบริการในแต่ละสภท. ไม่มีอำนาจในการบริหารงานภายในองค์กรของตนเองได้ จึงเป็นผลให้ไม่มีโอกาสวางแผนภาษีในระยะสั้น หรือจัดทำโครงการและเอกสารเผยแพร่ได้ เพราะกรมสรรพากรเป็นผู้นำเอาไปทำการตอบปัญหาจึงล่าช้าไม่ทันกับความสนใจของผู้เสียภาษี

ค. ด้านความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชน

- เนื่องจากผู้เสียภาษีพยายามจะให้เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าตนปฏิบัติไม่ถูกต้อง เป็นการอำนวยความสะดวกทางอันสืบเนื่องมาจากผู้เสียภาษีและคนทำบัญชีได้นำมาชำระภาษี แต่ขาดหลักฐานเช่นแจ้งขอหักลดหย่อนในรายการต่าง ๆ แต่หลักฐานไม่ครบ เมื่อเจ้าหน้าที่ไม่ยอมรับก็ฟ้องผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่ผู้ใหญ่มักจะพยายามโอนอ่อนให้รับแบบไว้เพราะได้มายื่นเสียภาษีอยู่แล้วทำให้เกิดความเคยชิน เมื่อแบบ ภ.ง.ด.11 ส่งมาทำงานบริการที่สภท. เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของแต่ละสภท. ทำหนังสือเชิญพบผู้เสียภาษีให้นำหลักฐานมาแสดงเพื่อยกเลิกการประเมินทำให้เสียค่าใช้จ่ายในส่วนที่ไม่ควรจ่ายเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเวลาและกำลังเจ้าหน้าที่โดยใช้เหตุเพราะไม่ได้จำนวนภาษี

- ตามระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยงานสำรวจฯ ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานบริการและงานทะเบียนการค้านั้น กรณีผู้ประกอบการค้ายังไม่จดทะเบียนการค้าและไม่สามารถจดทะเบียนได้ภายในเวลาที่กำหนด ตามระเบียบให้เจ้าหน้าที่สำรวจรับ ภ.ง.ด.01 พร้อมเอกสาร

มายื่นให้งานทะเบียนแทน ทางปฏิบัติมีผู้ขาดโอกาสงานทะเบียนส่งใบทะเบียนการค้าให้ไม่ทันกำหนด ยื่นเสียภาษีการค้าเดือนแรก ซึ่งผู้เสียภาษีจำเป็นต้องใช้เลขทะเบียนการค้า

- แม้กรุงเทพมหานครจะเป็นแหล่งรวมความเจริญทางเศรษฐกิจต่างๆ แต่ก็ยังมีประชาชนจำนวนมากยังไม่เข้าใจหน้าที่การเสียภาษีอย่างดีพอ รวมทั้งการตอบปัญหาจากกรมสรรพากรล่าช้า เอกสารเผยแพร่มีน้อย ไม่ทันกับความต้องการของประชาชน

5.1.2 ปัญหาการสำรวจและการกำหนดรายรับ

ก. ด้านประสิทธิภาพของพนักงานผู้จัดเก็บ

- ปัญหาความร่วมมือ เจ้าหน้าที่ที่ออกไปสำรวจมักจะ ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือในการตอบคำถาม ไม่ยอมเซ็นด์ชื่อรับการสำรวจ ไม่ยอมรับหนังสือเชิญพบและไม่ยอมให้เข้าไปในสถานการค้า

- ปัญหาอัตรากำลัง กำลังคนไม่เพียงพอในการออกสำรวจประชากรในแต่ละเขตพื้นที่บรรจุคนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน ขาดการพิจารณาเพศในการบรรจุในสายงาน โดยเฉพาะสายงานสำรวจ สภาพท้องที่ค่อนข้างเสี่ยงอันตราย ทำให้การสำรวจและกำหนดรายรับไม่ทั่วถึง นอกจากนี้ประมาณการของเป้าหมายการกำหนดรายรับขั้นต่ำกรมสรรพากรได้กำหนดเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้อัตรากำลังด้านนี้ไม่สามารถทำงานตอบสนองเป้าหมายที่กำหนดให้ได้

- วุฒิการศึกษา เพราะบุคคลากรที่จำเป็นต้องพบและติดต่อกับผู้เสียภาษี อยู่เสมอ ๆ จำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการสื่อความรู้ทางภาษีอากรเป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี แต่งานในสห.แต่ละสห.ส่วนใหญ่ โดยเฉพาะงานสำรวจเจ้าหน้าที่หลายคนยังขาดคุณสมบัติเหล่านี้

- ปัญหาการแบ่งสายงาน กรณีงานกำหนดรายรับจะพบการแบ่งสายงานลดหลั่นให้ความสำคัญไม่เท่าเทียมกัน ทำให้คุณภาพและปริมาณของผลงานในการพิจารณาความดีความชอบต่างกัน

ข. ด้านระเบียบ กฎหมายและปัญหาจากการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

- ปัญหาของงานสำรวจในเรื่องการจัดทำทะเบียนการค้า (ส.ร.41) เช่นแบบฟอร์มไม่สมบูรณ์ ขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในการจัดทำ ปัญหาการเดินสำรวจแต่ละสห.ใช้เกณฑ์ที่ต่างกัน

- ปัญหาเกี่ยวกับระเบียบของการกำหนดรายรับ ทำให้ขั้นตอนการทำงานล่าช้าต้องรอให้ครบ 3 เดือนจึงจะพิมพ์ใบแจ้งรายจ่ายส่งไปให้ โดยเฉพาะผู้เสียภาษีที่เพิ่งมาจดทะเบียนการค้าใหม่หากในช่วง 1-6 เดือนยื่นเสียภาษีไว้ต่ำกว่าความเป็นจริงมาก ๆ จะทำให้รัฐขาดรายได้ที่ควรจะได้รับจำนวนไม่น้อย

- กรณีผู้ประกอบการค้าเคยถูกกำหนดรายรับขั้นต่ำแล้ว ไม่แจ้งรายจ่ายตามแบบภ.ค.45 ภายในกำหนด กฎหมายกำหนดให้เพิ่มอีกร้อยละ 20 ของรายรับขั้นต่ำครั้งสุดท้าย ซึ่งการเพิ่มยอดอาจไม่ถือเป็นภาระลงโทษแต่อาจถือเป็นประโยชน์ในกรณีผู้ประกอบการค้าถูกประเมินรายรับขั้นต่ำครั้งแรกไว้ต่ำกว่าความเป็นจริงมาก ปัญหาช่องโหว่ของกฎหมายอาจเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่รับสินบนจากผู้ประกอบการค้าในการกำหนดรายรับครั้งแรก เมื่อผู้เสียภาษีรู้เทคนิคอันนี้จะยอมเพิ่มยอดอีกร้อยละ 20 และไม่มาพบเจ้าหน้าที่รวมทั้งไม่ให้ความสำคัญกับหนังสือราชการ

ค. ด้านความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชน

- ผู้เสียภาษีส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และความเข้าใจในเรื่องภาษีอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะภาษีการค้าต้องคิดจากรายรับก่อนหักค่าใช้จ่าย ไม่ใช่รายรับสุทธิหรือรายรับที่หักค่าใช้จ่ายแล้ว ทำให้มีข้อโต้แย้งกันอยู่เนือง ๆ

- ปัญหาการกรอกแบบ ภ.ค.45 ผู้เสียภาษีไม่ลงรายการรายจ่ายตามความเป็นจริง บางรายจงใจลงต่ำกว่าความเป็นจริงไว้มากเหมือนไม่ได้ประกอบกิจการ บางรายลงไว้สูงเกินกว่าความเป็นจริงจนไม่น่าเชื่อว่าสามารถตั้งกิจการอยู่ได้เช่นกัน ทำให้ต้องแก้ไขการประเมินกันบ่อยครั้ง โดยการอุทธรณ์การกำหนดรายรับ

- กรณีการขอเสียภาษีการค้าเหมา ยังมีผู้เสียภาษีส่วนใหญ่เข้าใจว่ายื่นคำร้องที่อำเภอ และการขอเสียภาษีการค้าเหมาจะทำให้ยอดภาษีน้อยลงกว่าที่จะต้องมายื่นรายเดือน ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิดพลาดเป็นเรื่องที่ทางสรรพ. จะต้องประชาสัมพันธ์เมื่อถึงช่วงยื่นคำร้องขอเสียภาษีการค้าเหมา แต่ทางปฏิบัติการประสานงานก็ภายในหน่วยงาน และภายนอกคือประสานกับอำเภอยังไม่ดีพอ ทำให้ผู้เสียภาษีส่วนใหญ่ยังเข้าใจไขว่เขวและบั่นทอนความสมัครใจในการเสียภาษี

5.1.3 ปัญหาการตรวจสอบภาษีอากร

ก. ด้านประสิทธิภาพของพนักงานผู้จัดเก็บ

- อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตรวจสอบไม่สอดคล้องกับปริมาณงานตรวจสอบ เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรของกรุงเทพมหานครหรือจำนวนแบบที่ขึ้น เจ้าหน้าที่แต่ละคนมีงานล้นมือ ทำให้การตรวจสอบทำได้ไม่เต็มที่และทำได้ไม่ทั่วถึง

- ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในด้านบัญชี อีกทั้งทักษะการตรวจสอบซึ่งจะต้องเก่งจริง ๆ ที่จะตรวจสอบบัญชีของธุรกิจต่าง ๆ ได้ อีกทั้งกรมสรรพากรไม่มีคู่มือประกอบการปฏิบัติงาน ทำให้การปฏิบัติงานมิได้เป็นไปในแนวเดียวกัน และเกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น

- อำนาจของเจ้าพนักงานประเมินไม่เพียงพอในหลาย ๆ กรณี เช่น ในกรณีออกตรวจค้นตามมาตรา 3 แห่ง หรือกรณีตรวจปฏิบัติการตามมาตรา 87 จัตวา ทำให้ต้องไปขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ ทำให้เสียเวลาและบัญชีเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่การตรวจสอบอาจถูกเคลื่อนย้ายหรือถูกทำลายไปเสียก่อน

เนื่องจากการตรวจสอบเป็นงานที่จะต้องมีความรับผิดชอบสูง มีปริมาณมากเฉลี่ยผลงานที่ต้องตรวจสอบให้ได้ตามเป้าหมายคนละหลายล้านบาทต่อปี ซึ่งหากทำงานผิดพลาดไปเจ้าหน้าที่ตรวจสอบอาจต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งหรือทางอาญา แต่สวัสดิการของเจ้าหน้าที่ยังไม่ดีพอ บางครั้งต้องใช้เงินส่วนตัวในเรื่องของค่ารถ ค่าถ่ายเอกสาร ฯลฯ ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานไม่ดีเท่าที่ควร

- ความสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เป็นกันเอง ขาดการสอนงานโดยถือว่าทุกคนต้องมีความรู้และช่วยเหลือทำเอาเอง จึงทำให้ความร่วมมือในการทำงานมีน้อยมีลักษณะแย่งผลงานกันเอง

- เนื่องจากการปฏิบัติงานของสรรพ. ในฝ่ายตรวจสอบมีงานควบคุมตรวจสอบ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของสำนวนว่าเจ้าหน้าที่ได้ทำการตรวจสอบ และประเมินภาษีถูกต้องตามแนวทางการตรวจสอบ คำสั่ง ระเบียบ ข้อกฎหมายหรือไม่เพียงใดนั้น ยังรวมอยู่ในฝ่ายตรวจสอบซึ่งเป็นการขัดต่อหลักการควบคุมภายใน หน่วยควบคุมไม่ควรอยู่ในหน่วยงานเดียวกับหน่วยงานถูกควบคุม ประกอบกับปริมาณงานที่ส่งให้งานควบคุมตรวจสอบความถูกต้องดังกล่าวมากขึ้นทุกปี จนไม่สามารถจะตรวจสอบได้ละเอียดถี่ถ้วนทุกประเด็น เป็นเหตุ

หนึ่งซึ่งเป็นช่องโหว่ให้ผู้เสียหายยื่นอุทธรณ์หรือเกิดหนี้ค้างตามมา การคัดเลือกแบบแสดงรายการ
ที่ควรถูกตรวจสอบเป็นไปอย่างไม่ว่างถึงและเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย เพราะขาดผู้วิเคราะห์กลั่นกรอง
ก่อนที่จะทำการตรวจสอบ

ข. ด้านระเบียบ กฎหมายและปัญหาจากการปฏิบัติตามกฎหมาย

- ปัญหาด้านตัวบทกฎหมายไม่ชัดเจน ทำให้ตีความไปได้หลายทาง
บางครั้งเจ้าหน้าที่เกิดความสับสน และมีอยู่บ่อยครั้งต้องขอให้กองกฎหมายช่วยพิจารณาตีความ ทั้งนี้
เพราะขาดคู่มือประกอบการปฏิบัติงาน ทำให้การปฏิบัติงานมิได้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และ
เกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ประมวลรัษฎากรและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมี
การแก้ไขบ่อยครั้ง ทำให้ผู้เสียหายและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยากที่จะติดตามได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงแก้ไข
บ่อยครั้งเกิดปัญหาสับสนในทางปฏิบัติว่าควรปฏิบัติตามกฎหมายเก่าหรือกฎหมายใหม่
ทางเจ้าหน้าที่ก็ไม่อาจแนะนำความถูกต้องแก่ประชาชนได้

- ปัญหาการตรวจสอบธุรกิจข้ามแดน หรือข้ามเขตพื้นที่ซึ่งสถานประกอบ
ธุรกิจในปัจจุบันมีลักษณะเป็นเครือข่ายครอบคลุมไปหลายท้องที่ จะใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานอะไร
เพื่อไม่ให้แต่ละสห. เรียกตรวจสอบผู้เสียหายซ้ำรายกัน และส่งข้อมูลอย่างมีระบบถึงกันได้

- การตรวจสอบนิติบุคคลที่จ่ายประโยชน์เพิ่มให้ลูกจ้างและบุคคลธรรมดา
ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์เพิ่มกรณีนายจ้างมิได้หักภาษี ณ ที่จ่ายจากประโยชน์เพิ่มที่ลูกจ้าง และ
กรณีลูกจ้างมิได้นำประโยชน์เพิ่มมารวมคำนวณยื่นแบบแสดงรายการในการเสียภาษี

- ประมวลรัษฎากรบางมาตราเป็นอุปสรรคต่อการตรวจสอบภาษีอย่างมี
ประสิทธิภาพเช่นกรณีนิติบุคคลซึ่งมีกำไรสุทธิและเงินสะสมไว้ทุกปี โดยไม่มีการจัดสรรกำไร
คงเก็บไว้ในรูปกำไรสะสมไม่ต้องเสียภาษีเพราะยังไม่มีกฎหมายบังคับจัดเก็บ กรณีการยกเว้นภาษี
เงินได้ให้กับโรงเรียนที่สอนวิชาชีพในหลักสูตรระยะสั้น เช่น โรงเรียนสอนตัดเสื้อ ทำผม และ
โรงเรียนเสริมสวยซึ่งกิจการเหล่านี้มิใช่สถาบันการศึกษาแต่เป็นวิสาหกิจที่ประกอบการเพื่อมุ่งกำไร
จึงไม่มีเหตุผลที่จะยกเว้นภาษีให้แก่กิจการดังกล่าว กรณีการยกเว้นภาษีเงินได้จากเงินได้อันเกิดจาก
การรับมรดก ซึ่งทำให้ฐานภาษีกร่อนแอมไปโดยไม่มีเหตุผลสมควร

ค. ความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชน

- การขยายฐานภาษีให้ผู้เสียหายเข้าระบบมากขึ้น จำเป็นต้องกำหนด
ตัวผู้เสียหายที่จะนำเข้าระบบหรืออยู่ในระบบแล้วให้เสียภาษีให้ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริง

ตัวอย่างเช่น

การหลีกเลี่ยงภาษีของผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปและการปลอมแปลง

ชื่อการค้า

กิจการโรงแรมชั้นหนึ่ง และ โรงแรมชั้นสอง ในเขตกรุงเทพมหานคร
รายรับของผู้มีเงิน ได้จากวิชาชีพอิสระ

ผู้ประกอบการรถยนต์รับจ้าง รถบรรทุกรับจ้าง และกิจการ

ให้เช่าที่พัก

ร้านอาหารที่มีลักษณะแผงลอยขนาดกลางและขนาดใหญ่ ที่ตั้งประจำ

บนถนนทางเท้า กิจการแผงลอยถาวรที่ตั้งชายในตลาดสด

- มีข้อโต้แย้งไม่เห็นด้วยกับการประเมินบ่อยครั้งของผู้เสียภาษี และ
ต่อสู้กันถึงชั้นศาล ซึ่งทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น อันเนื่องมาจากผู้เสียภาษีส่วนใหญ่
ยังไม่เข้าใจกฎหมายดีพอ และกฎหมายของภาษีสรรพากรเป็นกฎหมายพิเศษเข้าใจยาก รวมทั้งมี
การเปลี่ยนแปลงแก้ไขอยู่บ่อยครั้ง

- ผู้เสียภาษีมีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงและหลบหนีภาษี เช่นกรณีร่วมบริการ
ขนส่งผู้โดยสาร และขนส่งสินค้ามีการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้ ซึ่งกิจการเหล่านี้ส่วนใหญ่เมื่อได้รับ
ส่วนแบ่งค่าบริการจากบริษัทผู้รับบริการสัมปทานขนส่งไปแล้ว จะไม่นำไปยื่นเสียภาษีเงินได้
การติดตามให้มีการยื่นแบบเสียภาษียากลำบาก เนื่องจากกิจการเหล่านี้มีภูมิลำเนาอยู่ในหลายท้องที่
จากการศึกษาปัญหาในแต่ละงานของสรรพ. ในประเด็นปลีกย่อยดังได้กล่าวมาแล้วใน
เบื้องต้น ผู้ศึกษายังได้พบประเด็นที่มองในภาพรวมของสรรพ. คือ

1) ผู้ศึกษาคิดว่าการตั้งสรรพ. 1-8 ถือเป็นเรื่องที่เหมาะสมและจำเป็น เพราะสรรพ.
สามารถกระจายเข้าไปตามเขตต่าง ๆ ใน 24 เขตของกรุงเทพมหานคร แต่ผู้ศึกษาคิดว่าสรรพ.
ยังมีอำนาจในตัวเองน้อยและขาดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ที่จะเข้าไปจัดการเรื่องภาษีอากร
ทุกอย่างกลับมาที่ศูนย์กลางหมด (กรมสรรพากร) สรรพ. น่าจะมีความคล่องตัวในการบริหารงานบ้าง
มิใช่เป็นผู้ปฏิบัติอย่างเดียว บางครั้งน่าจะสามารถวางแผนได้บ้าง กล่าวคือขยายอำนาจของสรรพ.
ให้มากขึ้น ถ้าทุกอย่างกลับมาที่ศูนย์กลางคือกรมสรรพากรหมด บางครั้งทำให้งานล่าช้า

2) จากการที่ผู้บริหารของสรรพ. คือสรรพากรเขตพื้นที่ได้มาประชุมประจำเดือน
ณ กรมสรรพากร เมื่อสรรพากรเขตพื้นที่รับงานที่ได้มอบหมายจากกรมสรรพากรไปดำเนินการ

เนื่องจากภารกิจที่มอบหมายมีค่อนข้างมาก ทำให้ผู้บริหารของสหพ. ต้องพะวงกับงานปฏิบัติมากเกินไป จึงไม่ได้เน้นงานนโยบายเท่าที่ควร เช่นกรณีงานตรวจสอบเมื่อประเมินผลการตรวจสอบเป็นตัวเลขทางภาษีอากรไปแล้วไม่มีการประเมินผลว่าได้เงินกลับมาเท่าไร เสียค่าใช้จ่ายคุ้มไหม การตรวจสอบจากอดีตถึงในปัจจุบันจึงเป็นการตรวจสอบโดยไม่คำนึงว่าจะสามารถเรียกเก็บเงินภาษีเพิ่มเติมจากผู้เสียภาษีได้หรือไม่ งานเร่งรัดภาษีอากรแต่ละปีจึงมีภาษีค้างชำระมาก มักปรากฏเสมอ ๆ ว่าหนี้ภาษีอากรนั้นไม่ปรากฏตัวผู้เสียภาษีซะแล้ว นอกจากวิธีการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบในแต่ละสหพ. มีช่องโหว่ ทำให้ผู้เสียภาษีอุทธรณ์ได้

3) การนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนระบบการค้าเดิม ผู้ศึกษาเห็นด้วยในหลักการ เพราะประเทศไทยกำลังเป็นประเทศที่เปลี่ยนจากการเกษตรจะเป็นอุตสาหกรรมที่มีการซื้อของภาษีมากขึ้นทุกที สมัยก่อนหากผลิตสินค้าเล็กๆ น้อยๆ ในการเกษตร จะไม่มีการซื้อทางภาษีอากรเท่าไร แต่หากจะเป็นประเทศกึ่งอุตสาหกรรมมากเท่าไร จะมีการซื้อของภาษีที่เห็นชัดเจนทุกที ถ้ารอช้าในเรื่องนี้การซื้อของภาษียิ่งจะกีดกันการลงทุนที่จะเข้ามาในวงจรของอุตสาหกรรม นอกจากนั้นหากนำภาษีมูลค่าเพิ่มเข้ามาใช้ในปี.ศ. 2533 บทบาทของงานกำหนดรายรับจะถูกลบไปเลย อาจจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างบางประการในองค์กรของสหพ. แต่งานสำรวจจะมีบทบาทเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก เพื่อตั้งผู้ที่ไม่เคยเสียภาษีและผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้เข้ามาสู่ระบบภาษีอากรให้มากที่สุด เป็นการขยายฐานภาษีทั้งในด้านปริมาณผู้เสียภาษี และจำนวนเงินภาษีซึ่งจะมีผลในด้านการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีการค้า กรมสรรพากรกำหนดให้สหพ. 1-8 แบ่งโครงการสำรวจออกเป็น 2 โครงการคือ¹

- โครงการสำรวจร้านค้า มีการสำรวจตามแนวทางปฏิบัติตามปกติแต่ยังไม่ทั่วถึงสำหรับประเภทที่ทำการสำรวจได้ยาก หรือผู้ประกอบการค้าที่ไม่มีสถานการค้าแน่นอน

- โครงการสำรวจบ้านพักอาศัย เป็นการสำรวจเพิ่มจากโครงการสำรวจร้านค้า

ในระยะแรกของการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ งานสำรวจอาจจะต้องทำการตรวจเยี่ยมเพื่อแนะนำชี้แจง ประชาสัมพันธ์ผู้เสียภาษีโดยอาจจะต้องขอกำลังเจ้าหน้าที่ของงานกำหนดรายรับและงานบริการมาช่วยเดินสำรวจในแต่ละสหพ. ต่อเมื่อเวลาล่วงเลยไปพอสมควรงานตรวจสอบ

¹กรมสรรพากร, "บันทึกสรุปเรื่องการจัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปี ปิงงบประมาณ 2531-2533. (กรุงเทพมหานคร : กรมสรรพากร), หน้า 17.

จึงค่อยดำเนินการตรวจปฏิบัติการ เท่ากันเป็นการประเมินผลในเบื้องต้นว่า ภายหลังจากนำ ภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ในระบบภาษีของกรมสรรพากร การดำเนินงานของสพท. จะมีประสิทธิภาพ เพียงใด สามารถแก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อนของภาระภาษีการค้าได้มากน้อยเพียงใด

4) มีข้อควรสังเกตุอยู่ว่า กรมสรรพากรจะมีมาตรการอย่างไรในการควบคุมและ ตรวจสอบภาษีมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่มที่นำมาใช้ในประเทศไทยเป็นระบบที่ผู้เสียภาษี ประเมินตนเอง (self - assessment system) ระบบนี้ได้กำหนดให้ผู้เสียภาษีมีหน้าที่แสดง รายการต่าง ๆ อันจำเป็นแก่การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม พร้อมทั้งคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มที่ต้องชำระ ในแต่ละงวดเอง ซึ่งการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น มีวิธีการที่แตกต่างจากการคำนวณภาษีการค้า ที่จัดเก็บอยู่ในปัจจุบัน จึงอาจก่อให้เกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อนในการคำนวณภาษี ที่จะต้องชำระ ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้เสียภาษีสามารถนำภาษีที่ได้ชำระไปแล้ว ในขณะที่ซื้อสินค้าและบริการเพื่อนำไป ใช้ในการผลิต ขายหรือให้บริการมาหักออกจากภาษีที่ต้องชำระได้ทั้งหมดในงวดแรกที่มีการยื่นแบบ แสดงรายการเสียภาษี ถ้าหากปรากฏว่าภาษีที่ได้ชำระไปแล้วมีจำนวนมากกว่าภาษีที่ต้องชำระ ในงวดนั้น ๆ ผู้เสียภาษีก็น่าจะได้รับภาษีที่ได้ชำระไปแล้วคืน กรณีดังกล่าวที่อาจจะเป็นช่องทาง ให้มีการหลีกเลี่ยง และหลบหนีภาษีที่เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ในการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ ยังได้มีการกำหนดให้ผู้เสียภาษีบางประเภทต้องจัดทำบัญชีเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เพิ่มเติมจาก ที่ได้จัดทำอยู่ในปัจจุบันอีกด้วย จึงทำให้ระบบของภาษีมูลค่าเพิ่มมีลักษณะที่ค่อนข้างซับซ้อนยุ่งยาก เมื่อเปรียบเทียบกับภาษีที่จัดเก็บอยู่เดิม ดังนั้นการที่จะนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ในประเทศไทยให้ได้ ผลดี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ผู้เสียภาษีมีความรู้ความเข้าใจในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม พร้อมทั้งวางมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มให้มีประสิทธิภาพ และรัดกุมอย่างเพียงพอ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สำคัญดังนี้

1. เพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยถูกต้อง
2. เพื่อป้องกันและปราบปรามการหลบหนีการหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่ม
3. เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้ผลอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย
4. เพื่อสร้างการยอมรับในหมู่ประชาชนและเพื่อยกระดับความสมัครใจในการเสีย ภาษีมูลค่าเพิ่ม

5) สืบเนื่องมาจากข้อ 3 ดังนั้นกรมสรรพากรไม่ควรอยู่ภายใต้ขีดจำกัดของก.พ. ในเรื่องการขยายตัวของข้าราชการร้อยละ 2 ต่อปี เพราะเป็นหน่วยงานซึ่งหารายได้ จะเป็น

ประโยชน์ต่อราชการและไม่ขัดในหลักการของพาดานร้อยละ 2 ซึ่งควรใช้กับหน่วยงานที่อาจมี
 จำนวนคนมากอยู่แล้ว เพราะการเพิ่มจำนวนคนของกรมสรรพากรหมายถึงการขยายฐานภาษีด้วย
 นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ในส่วนที่เกี่ยวกับกรมสรรพากร
 มีนโยบายและแนวทางคือ²

นโยบาย

1. การจัดเก็บภาษีให้ได้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากรเพื่อความเป็นธรรม การลดความบิดเบือน
 ในการใช้ทรัพยากรและมุ่งเน้นเพื่อการผลิตและการส่งออก
3. การลดต้นทุนการบริหารการจัดเก็บ และต้นทุนสังคม

มาตรการ/แนวทาง

1. การจัดเก็บภาษีให้ได้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 1.1 การวางแผนและประสานงานระหว่างกองบริหารกับกองนโยบายและแผน
 - 1.2 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
 - 1.3 ภาษีเงินได้นิติบุคคล
 - 1.4 การขยายฐานภาษี
 - 1.5 เสริมสร้าง ความสมัครใจในการเสียภาษี
2. การปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากรเพื่อความเป็นธรรม การลดความบิดเบือน
 ในการใช้ทรัพยากร และมุ่งเน้นการส่งออก
 - 2.1 ปรับปรุงโครงสร้างภาษีสรรพากรเพื่อสนับสนุนการลงทุน การผลิตและ
 การส่งออก
 - 2.2 ทบทวนการใช้สิทธิประโยชน์ต่อการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 10-15.

- 2.3 พิจารณายกเลิกภาษีการค้าและนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม (value added tax) มาใช้แทน
- 2.4 พิจารณาจัดเก็บภาษีทรัพย์สิน ภาษีมรดก ภาษีการให้
- 2.5 ปรับปรุงระบบงานด้านการป้องกันและปราบปราม
- 2.6 ปรับปรุงเร่งรัดการพิจารณาอุทธรณ์ภาษีอากร
- 3. การลดต้นทุนการบริหารการจัดเก็บ และต้นทุนสังคม
 - 3.1 ปรับปรุงกฎหมายภาษีสรรพากร และระเบียบปฏิบัติ
 - 3.2 ปรับปรุงระบบงานการพัฒนาบุคลากร โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการจัดเก็บภาษีทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค
 - 3.3 ทบทวนให้สิทธิประโยชน์แก่กิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
 - 3.4 ทบทวนความเหมาะสมของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6	แผนที่ทางของกระทรวงการคลัง	กรมที่รับผิดชอบ	แผนงานของกรมสรรพากร
<p>1. การปรับปรุงทางการเงิน การคลังของประเทศ</p> <p>1.1 เงินบาทของหน่วยงานที่กำกับที่ วางแผนและประสานงานด้านการจัด เก็บภาษีอากร</p> <p>1.2 เน้นการจัดเก็บภาษีการค้าเงิน ได้ดีบุคคลและการส่งรายได้ให้รัฐ จากรัฐวิสาหกิจ เสริมสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขันและการใช้ ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น</p> <p>2. การระดมเงินออมและบทบาทของภาค เอกชนในการพัฒนา</p>	<p>เน้นการประสานงานให้สอดคล้องเนื้อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระดมเงินออมระยะยาวให้สูงขึ้น - โอนสภาพเงินออมระยะยาวให้มีความ มั่นคง และมีบทบาทในการพัฒนาภาคอื่น - ระดมรายได้ให้มากขึ้นและ ให้มีการใช้จ่าย เป็นไปโดยประหยัด - ปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี อากร <p>1. ปรับปรุงระบบภาษีอากรให้เอื้ออำนวย ต่อการพัฒนาเครื่องมือตลาดการเงิน</p> <p>2. ปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากรเพื่อความ เป็นธรรม โดยมุ่งเน้นเรื่องการสนับสนุน การลงทุน การผลิตและการส่งออก</p> <p>3. ปรับปรุงอัตราภาษีอากร</p> <p>4. พิจารณาการจัดเก็บภาษีทรัพย์สิน ภาษีสรรพสามิต และภาษีการให้</p> <p>5. พิจารณายกเลิกภาษีการค้าและนำระบบ ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax) มาใช้</p>	<p>สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย กรมสรรพากร กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต</p> <p>สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กรมสรรพากร กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต</p>	<p>1. วางแผนและประสานงานในระหว่างกองบริหาร ทั่วกองกับนโยบายและแผน โดยเฉพาะในส่วนที่ เกี่ยวกับการตรวจสอบภาษีอากร การเร่งรัดภาษี อากรค้างและระดมงบกรมวิทย์</p> <p>2. จัดเก็บภาษีอากรให้ได้ตามเป้าหมายอย่างมี ประสิทธิภาพ</p> <p>3. ปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรโดยมุ่ง เน้นภาษีเงินได้</p> <p>1. ทบทวนการให้สิทธิประโยชน์แก่กิจการที่จะขึ้น ในตลาดหลักทรัพย์</p> <p>2. ทบทวนการให้สิทธิประโยชน์แก่กิจการที่ได้รับส่งเสริม การลงทุนและปรับปรุงโครงสร้างภาษีสรรพากรเพื่อ สนับสนุนการลงทุน</p> <p>3. ปรับปรุงอัตราภาษีสรรพากรทุกประเภทภาษีให้ เหมาะสม</p> <p>4. พิจารณาจัดเก็บภาษีทรัพย์สิน ภาษีสรรพสามิต ภาษีการค้า ภาษีการให้ โดยคำนึงถึงรายได้ของรัฐความเป็นธรรมในสังคม ผลกระทบต่อเศรษฐกิจในการดำเนินงาน การออม และ การลงทุนของภาคเอกชน</p> <p>5. พิจารณายกเลิกภาษีการค้า และนำระบบภาษีมูลค่า เพิ่ม (Value Added Tax) มาใช้แทน</p>
<p>3. การคลังภาครัฐบาล</p>	<p>1. รายได้ภาครัฐบาลกลาง</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.1 ด้านภาษีอากร เก็บจากเงินได้ 1.2 ภาษีที่เก็บจากริษัท 1.3 ภาษีที่เก็บจากสินค้า และบริการ ที่ผลิตหรือบริโภคภายในประเทศ 1.4 ภาษีที่เก็บจากการค้าระหว่าง ประเทศ 	<p>สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กรมสรรพากร กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต</p>	<p>1. ปรับปรุงระบบงานด้านการขึ้นทะเบียนและบริหารงาน ภาษีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านการตรวจสอบภาษีอากร - ด้านการกำหนดวาระขึ้นบัญชี - ด้านการเร่งรัดภาษีอากรค้าง <p>2. ปรับปรุงระบบงาน การพัฒนาบุคลากร โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการจัดเก็บ ทั้ง ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เช่นนำระบบคอมพิวเตอร์ และ ไมโครโพรเซสเซอร์</p> <p>3. ปรับปรุงระบบการหักภาษี ณ ที่จ่าย และการคืนเงิน ภาษีอากร ให้เหมาะสม สะดวก รวดเร็ว และคล่อง ตัวยิ่งขึ้น</p> <p>4. ปรับปรุงและเร่งรัดการพิจารณาอุทธรณ์ภาษีอากร</p> <p>5. ปรับปรุงกฎหมายภาษีสรรพากร และระเบียบปฏิบัติ ในการเสียภาษีให้ประชาชนผู้เสียภาษีได้รับความ สะดวกในการปฏิบัติตามและ ง่ายต่อการเข้าใจ</p> <p>6. แผนงานประชาสัมพันธ์ภาษีอากร เพื่อเสริมสร้าง ทรัพยากรของมนุษย์เสียภาษี และยกระดับความสมัครใจใน การเสียภาษีอากรโดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง</p> <p>7. แผนการลดค่าใช้จ่ายของรัฐในการจัดเก็บภาษีอากร</p> <p>8. แผนการขยายฐานภาษีอากรให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยเน้นการสำรวจผู้คนที่เสียภาษีอากรให้เข้าสู่ ระบบ</p>

เนื่องจากแผนอัตรากำลัง 3 ปีถือเป็นแผนแม่บทของกรมสรรพากรในการบริหารงานจัดเก็บภาษีอากรผู้ศึกษาได้หยิบยกเอาแนวนโยบายปี 2530 และปี 2531 มาสรุปเปรียบเทียบในกรอบตาราง ซึ่งนโยบายปี 2531 ก็เป็นนโยบายที่สานต่อจากปี 2530 และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง

นโยบายการบริหารงานของกรมสรรพากร

นโยบายปี 2530*	นโยบายปี 2531**
1) นโยบายในการบริหารงานจัดเก็บภาษีอากร <ol style="list-style-type: none"> 1. การเพิ่มประเภทภาษีหัก ณ ที่จ่าย 2. การปรับปรุงการจัดเก็บภาษีการค้าจากผู้ผลิตสินค้าซึ่งอยู่นอกบัญชีอัตราภาษีการค้า 3. การตรวจสอบภาษีอากรย้อนหลังไม่เกิน 2 ปี 4. การกำหนดเป้าหมายจำเพาะในการปฏิบัติงาน 5. การใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ให้กว้างขวางขึ้น 	1) นโยบายด้านการบริหารการจัดเก็บภาษีอากร <ol style="list-style-type: none"> 1. นโยบายการจัดเก็บภาษีให้ได้ตามเป้าหมาย 2. นโยบายเสริมสร้างความเข้าใจและความสมัครใจในการเสียภาษี <ol style="list-style-type: none"> ก. การประชาสัมพันธ์ ข. การอำนวยความสะดวกในการรับชำระภาษีอากร ค. การคืนเงินภาษีอากรด้วยความรวดเร็ว 3. นโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารภาษีอากร

*ที่มา : จุลสารสรรพากร ปีที่ 6 เล่มที่ 2 กุมภาพันธ์ 2531

**ที่มา : สรรพากรสาส์น ปีที่ 36 ฉบับที่ 1 มกราคม 2531

นโยบายการบริหารงานของกรมสรรพากร (ต่อ)

นโยบายปี 2530	นโยบายปี 2531
6. นโยบายการตรวจสอบภาษีอากร สำหรับนิติบุคคลที่มีการประกอบกิจการ โดยแสดงผลการขาดทุนสุทธิ	ก. การใช้คอมพิวเตอร์มาช่วยในการ บริหารจัดการเก็บภาษีอากร
7. มาตรการเข้มงวดกวัดขันผู้สอบบัญชี	ข. การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบ ปฏิบัติให้เหมาะสมกับภาวะ เศรษฐกิจและทันต่อเหตุการณ์
8. นโยบายการกำหนดรายรับขั้นต่ำให้มี ความเสมอภาค	ค. การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่
9. ข้อยุติในการจัดเก็บภาษีการค้าจาก รถยนต์ดัดแปลง	ง. การเร่งรัดภาษีอากรค้าง
10. การขจัดปัญหาในการหลีกเลี่ยงและ ทุจริตการจัดเก็บภาษีเดินทาง	4. นโยบายการขยายฐานภาษี ก. การตรวจสอบภาษีอย่างทั่วถึงและ เป็นธรรม
11. การขจัดความซ้ำซ้อนของภาระภาษี การค้าโดยการลดอัตราภาษีของวัตถุ- ดิบ	ข. การสำรวจและการกำหนดรายรับ ขั้นต่ำอย่างมีระบบ
12. การชำระภาษีอากรผ่านธนาคาร	ค. การประสานงานระหว่างสนท. กับ เขต
13. การปฏิบัติงานด้านการคืนเงินภาษี อากร	ง. การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายภาษีอากร
14. การอำนวยความสะดวกในการขอใบ ผ่านภาษีอากรให้รวดเร็วขึ้น	5. นโยบายเสริมสร้างสวัสดิการข้าราชการ กรมสรรพากรให้ดีขึ้น
15. การเพิ่มประสิทธิภาพในการพิจารณา อุทธรณ์ภาษีอากร	2) นโยบายด้านการบริหารงานบุคคล

นโยบายการบริหารงานของกรมสรรพากร (ต่อ)

นโยบายปี 2530	นโยบายปี 2531
16. การตีความกฎหมายตามประมวล รัชฎาการ 17. การแก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรที่ เกิดขึ้นด้วยการประสานงานกับหน่วย งานอื่น ด้วยความนุ่มนวลและความ เข้าใจอันดี 18. การปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความ เป็นธรรมและ เสมอภาค	

จากที่สรุปมาในกรอบตาราง จะเห็นได้ว่าสาระสำคัญของนโยบายสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 และแนวนโยบายของกรมสรรพากรในปี 2531 ก็เป็นการสานต่อจากนโยบายปี 2530 ซึ่งแสดงว่ากรมสรรพากรได้ดำเนินการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารงานจัดเก็บภาษีอยู่เช่นกัน ดังนั้นผลการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากร สามารถจัดเก็บภาษีได้* 101,644.84 ล้านบาท จากประมาณการ 77,950 ล้านบาทเป็นเป้าหมาย ส่วนในกรุงเทพมหานคร สามารถจัดเก็บได้ถึง 76,817.75 ล้านบาทจากประมาณการ 58,533.4 ล้านบาท ทั้งนี้เพราะภาวะเศรษฐกิจในปี 2531 มีการขยายตัวในอัตราร้อยละ 5.9 ตามที่คาดการณ์ไว้ ประกอบกับมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการบริหารงานจัดเก็บบ้างแล้ว และมีมาตรการภาษีที่ดีเป็นการเสริมสร้างการดำเนินงานดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 จึงทำให้สามารถจัดเก็บภาษีได้เกินกว่าที่ประมาณการค่อนข้างมาก

5.2 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารการจัดเก็บภาษีของสพท. 1-8

จากการศึกษาการบริหารการจัดเก็บ ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการก่อให้เกิดประสิทธิภาพและความเป็นธรรมในการเสียภาษี ต่อบทบาทการบริหารการจัดเก็บภาษีของสพท. 1-8 ดังนั้นการปรับปรุงจึงควรเน้นในส่วนของประเด็นสำคัญ คือ

5.2.1 ฝ่ายส่งเสริมและบริการผู้เสียภาษี

ก. ด้านประสิทธิภาพของพนักงานผู้จัดเก็บ

1. ในงานบริการผู้เสียภาษีอย่างน้อยควรมีเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีวุฒิทางนิติศาสตร์บ้างอย่างน้อยก็เพื่อกลั่นกรองข้อโต้แย้งทางกฎหมายและประมวลรัษฎากร เมื่อมีการออกประกาศสัมพันธ์ครั้งใดงานบริการควรประสานงานกับงานสำรวจ การทำงานควรช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะในระยะแรกของการเตรียมการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายจะต้องพร้อมทั้งความรู้ของเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เอกสารเผยแพร่ รถและเครื่องขยายเสียง

* ฝ่ายวางแผนและระบบ กองนโยบายและแผน

2. เนื่องจากการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ในต้นปี 2533 บทบาทของงานกำหนดรายรับขั้นต่ำที่จะกำหนดรายรับขั้นต่ำของผู้เสียภาษีจะน้อยลงหรือยุบงานนี้ไป ฉะนั้นปัญหาความไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่กำหนดรายรับรวมทั้งการมือคดของเจ้าหน้าที่ต่อผู้เสียภาษี ทำให้ประเมินรายรับต่อเดือนเป็นจำนวนสูงจนผู้เสียภาษีต้องมาแจ้งเลิก ผลก็คือทำให้งานแจ้งเลิกทะเบียนการค้ามีงานค้างมาก ปัญหาจัดนี้ก็หมดไป

3. ควรเพิ่มอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่จดทะเบียนการค้าและเจ้าหน้าที่งานบริการ เพื่อรับกับการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ เช่น การขอเลขประจำตัวผู้เสียภาษี การพิมพ์แถบชื่อเลขประจำตัวผู้เสียภาษีและผู้ประกอบการค้าที่จดทะเบียนการค้าอยู่เดิมกับผู้ประกอบการค้ารายใหม่ ซึ่งต้องมาจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มทั้งหมด

ข. ด้านระเบียบ กฎหมายและปัญหาจากการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

1. กรณีสายงานปฏิบัติไม่เป็นไปตามขั้นตอน กล่าวคือเมื่อเจ้าหน้าที่สำรวจนำผู้เสียภาษีที่เข้าข่ายตามประมวลรัษฎากรให้มาจดทะเบียนการค้า ซึ่งเมื่อมาพบแล้วต้องส่งมอบให้งานทะเบียนรับผู้เสียภาษีไป เมื่อจดทะเบียนการค้าเรียบร้อยแล้ว หากผู้เสียภาษีต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการชำระภาษีรวมทั้งขอแบบแสดงรายการภาษีการค้า จำเป็นต้องส่งผู้เสียภาษีให้งานบริการต่อไป เพื่ออำนวยความสะดวกในเรื่องดังกล่าว มิใช่ส่งกลับมาให้เจ้าหน้าที่สำรวจเพื่อทำหน้าที่บริการผู้เสียภาษี แม้ในระเบียบจะไม่บ่งชัดเจน แต่งานดังกล่าวควรเป็นหน้าที่ของงานบริการข้อโต้แย้งนี้ควรได้รับการพิจารณาในระดับกรมด้วย

2. เรื่องปัญหาการบันทึกควรจดทะเบียนการค้าในรายงานประจำเดือนของแต่ละสภท. ควรมีข้อยุติที่ว่าควรบันทึกการดำเนินการเสร็จ ๗ วันที่สรรพากรเขตพื้นที่ลงนามในแบบคำขอจดทะเบียนการค้า (ภ.ค.01) ส่วนใบทะเบียนการค้าซึ่งจะส่งตามมาที่หลัง สรรพากรเขตพื้นที่จะลงนาม ๗ วันเดียวกับภ.ค.01 จะได้ทำให้ไม่มีงานค้างดำเนินการเลย โดยเฉพาะช่วงระยะสิ้นเดือน

3. ตามระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการสำรวจฯ หมวด 5 เรื่องการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้อ 19 วรรคสอง "เมื่อดำเนินการจดทะเบียนการค้าตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รวบรวมรายชื่อผู้ประกอบการค้าให้หน่วยงานสำรวจ หรือหน่วยงานกำหนดรายรับขั้นต่ำกรณีอยู่ในข่ายต้องกำหนดรายรับขั้นต่ำทุกวันศุกร์" แต่ทางปฏิบัติมีหลายสภท. ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบอันเป็นผลให้งานสำรวจและงานกำหนดรายรับไม่สามารถวางแผนการทำงานในระยะสั้นได้ จึงเป็น

เป็นเรื่องที่สรรพากรเขตพื้นที่จะต้องกำกับให้ฝ่ายสำรวจและกำหนดรายรับประสานงานกับฝ่ายส่งเสริมและบริการผู้เสียภาษี

ค. ด้านความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชน

1. ไม่ว่าจะในท้องที่รอบนอก หรือภายในชุมชนของกรุงเทพมหานครเอง ความผิดพลาดในการเสียภาษีสวมทั้งการหลีกเลี่ยงการเสียภาษี ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากผู้เสียภาษียังไม่เข้าใจการเสียภาษีอย่างดีพอ และเกิดจากการต่อต้านของผู้เสียภาษีเอง การที่หน่วยงานจัดเก็บภาษีจะชักนำหรือสร้างความสมัครใจในการเสียภาษี จำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขขั้นตอน ระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างสิ่งกระตุ้นเตือนและชักจูงผู้เสียภาษี ซึ่งผู้ศึกษาคิดว่าควรดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพร้อมกับการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้เช่น

1.1 ยกเลิกเลขประจำตัวผู้เสียภาษีพร้อมบัตร กรณีบุคคลธรรมดาโดยใช้บัตรประชาชนแทน ทั้งนี้ให้กรมสรรพากรประสานงานกับกรมการปกครอง ส่วนกรณีนิติบุคคลอาจใช้เลขทะเบียนนิติบุคคลแทนเลขประจำตัวผู้เสียภาษีนิติบุคคล ทั้งนี้ให้กรมสรรพากรประสานงานกับกระทรวงพาณิชย์

1.2 เงินได้ประเภทเงินเดือน ซึ่งถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายแล้วไม่ต้องยื่นแบบแสดงรายการอีก หากมีเงินได้ที่ยื่นแบบแสดงรายการเฉพาะเงินได้อื่นที่เพิ่มขึ้นมานั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการตัดปริมาณงานและขั้นตอนการเสียภาษี

1.3 การยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้ยื่นภายใน 3 เดือน นับแต่วันครบรอบวันเกิดและนิติบุคคลยังคงยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีภายใน 150 วันนับแต่วันครบรอบบัญชี อาจมีการประชาสัมพันธ์ว่า "วันเกิดปีนี้คุณเสียภาษีหรือยัง" หรือถ้าไม่ทราบวันเกิดให้ยื่นภายใน 3 เดือน นับแต่วันสิ้นปีปฏิทินคือภายในวันที่ 31 มีนาคมของทุก ๆ ปี ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระจายงานของเจ้าหน้าที่ไม่ให้มีปริมาณงานค้างในช่วงระยะเวลาหนึ่งของแต่ละปี รวมทั้งอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีในกรณีที่ไม่สะดวกในการเสียภาษีในช่วงเวลาดังกล่าว

1.4 ยกเลิกใบเสร็จภาษีต่างๆ ออกเป็นสมุดเช่นเดียวกับสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารใช้เล่มละ 5 ปี หรือจนกว่าจะหมดเล่ม เมื่อหมดแล้วต้องส่งคืนกรณีใช้กับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับภาษีการค้าออกให้พร้อมกับการจดทะเบียนการค้าใช้เล่มละ 1 ปีหมดแล้วขอรับใหม่ติดต่อขอรับสมุดแทนใบเสร็จได้ที่สพท. 1-8 และเขตต่าง ๆ โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการบันทึกการเสียภาษี ทั้งนี้เพราะการใช้ระบบใบเสร็จภาษีผู้เสียภาษี

มีภาระที่ต้องเก็บใบเสร็จไว้ไม่ต่ำกว่า 5 ปี เมื่อสูญหายก็ต้องยื่นความจำนงค์ขอคัดแบบแสดงรายการภาษี ซึ่งทำให้มีความล่าช้าและยุ่งยาก การมีใบเสร็จรวมอยู่ในเล่มเดียวกันย่อมสะดวกในการเก็บมากกว่ามีใบเสร็จหลาย ๆ ใบ

5.2.2 ฝ่ายสำรวจและกำหนดรายรับ

ก. ด้านประสิทธิภาพของพนักงานผู้จัดเก็บ

1. กรณีเจ้าหน้าที่สำรวจไปสำรวจ ณ สถานการค้า แต่ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการค้าโดยไม่ยอมตอบคำถาม ไม่พูดด้วยหรือเดินหนีและไม่ยอมให้เข้าไปในสถานประกอบการค้า อาจแก้ปัญหาโดยให้เจ้าหน้าที่สำรวจ สืบสวนตามบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ประกอบกับแผนที่การสื่อสารแห่งประเทศไทยหรือแผนที่ของหน่วยงานอื่น ซึ่งแสดงที่ตั้งของสถานประกอบการธุรกิจและที่อยู่อาศัย ซึ่งหากผู้ประกอบการค้าไม่ยอมให้ความร่วมมือ ไม่ให้ชื่อและนามสกุล เจ้าหน้าที่สำรวจก็สามารถไปไล่เบียดกับเจ้าบ้านหรือเจ้าของสถานการค้า ซึ่งอาจจะเป็นผู้ให้เช่า หรือญาติพี่น้องของผู้ประกอบการค้า โดยดูรายชื่อจากบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แผนที่การสื่อสาร หรือการคัดทะเบียนสำมะโนครัวประกอบ เพราะถือเป็นผู้อนุญาตหรือยินยอมให้บุคคลอื่นมาประกอบการในสถานที่ของตน

2. จากปัญหาอัตรากำลัง เนื่องจากสภาพท้องที่แต่ละสห. มีความแตกต่างกันในด้านความหนาแน่นของสถานประกอบการ บุคคลากรในสายงานสำรวจและกำหนดรายรับควรจะเป็นชายไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของเจ้าหน้าที่งานสำรวจและเจ้าหน้าที่กำหนดรายรับ ทั้งนี้รวมทั้งหัวหน้างานด้วยเพราะลักษณะงานที่ปฏิบัติเป็นงานด้านควบคุมและปราบปรามคล้ายๆ เจ้าหน้าที่เทศกิจหรือตำรวจ สถานประกอบการในบางย่านเป็นโรงงานเช่น โรงกลึง โรงไม้ อู่ซ่อมรถ ธุรกิจก่อสร้างไม่เหมาะที่จะให้เจ้าหน้าที่สตรีเพียง 1 หรือ 2 คนเข้าไปสำรวจ หรือแม้แต่การออกคุมและกำหนดรายรับตามย่านบันเทิง ไนท์คลับ คาร์บารेट พลับในเวลากลางคืน การส่งเจ้าหน้าที่สตรีบางคนหรือบางครั้งอาจเป็นเจ้าหน้าที่สตรีทั้งสายออกไปคุมดูจะเป็นภาพพจน์ที่ไม่เหมาะสมเท่าไรนัก ซึ่งผู้ศึกษาคิดว่าทางกรมสรรพากรน่าจะ ได้ตระหนักในข้อเท็จจริงเหล่านี้ น่าจะได้มีการทบทวนวางแผนกำลังคนให้เหมาะสม ซึ่งอย่างน้อยในสายงานสำรวจและกำหนดรายรับ น่าจะมีบุคคลากรที่เป็นผู้ชายไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของเจ้าหน้าที่สำรวจและกำหนดรายรับในแต่ละสห. นั้น

3. จากปัญหาการศึกษาของเจ้าหน้าที่สำรวจซึ่งส่วนใหญ่สามในสี่ จะมาจาก วุฒิปวช. ปวส. บางครั้งในหน่วยงานจะส่งเจ้าหน้าที่ ซึ่งไม่มีใครอยากรับมาอยู่ในสายงานสำรวจ เพื่อเป็นการลงโทษ เช่น บุคคลที่มีภาระครอบครัวและต้องดูแลรับส่งบุตร หรือบุคคลที่มีหนี้สิน รุ่งรังจนไม่อาจปฏิบัติงานได้ตามเวลาราชการ ซึ่งเป็นการทำโทษที่ไม่ถูกวิธี เพราะเท่ากับ บุคคลเหล่านั้นไม่สามารถอุทิศเวลาและกำลังสติปัญญาให้กับงานอย่างเต็มที่ อนึ่งต้องยอมรับว่าบุคคล ที่จะรับราชการ ได้ต้องเป็นบุคคลที่ผ่านการสอบแข่งขันและคัดเลือก โดยกน. แต่การที่ข้าราชการ บางคน บางกลุ่มทำงานแบบเช้าสามเย็นสาม ขาดความกระตือรือร้นในงาน ประการหนึ่งอาจเกิด จากหน่วยงานนั้นขาดการพัฒนาและฝึกอบรมศักยภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานนั้น ๆ ทำให้เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ซึ่งมีวุฒิกันน้อยทอดถอย และขาดกำลังใจในการทำงานเพราะทำไปก็ไม่เจริญ ก้าวหน้า ผู้ศึกษาคิดว่าทางกรมน่าจะ ได้ให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมในแต่ละงานของสพท. (อดีตไม่เคยมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในแต่ละสายงานเลย) และส่งเสริมการเอาวุฒิปริญญาตรีไป ปรับวุฒิได้

4. ในเรื่องของการแบ่งสายงาน เช่น กรณีงานกำหนดรายรับระบบการ แบ่งสายงานให้ความสำคัญไม่เท่าเทียมกัน เช่นงานทำนม งานตัดเย็บเสื้อผ้า ให้ความสำคัญน้อย เพราะได้ยอดภาษีน้อย ส่วนงานร้านอาหาร โรงกลึง โรงหล่อให้ความสำคัญมากเพราะยอดภาษีใน แต่ละปีเพิ่มมาก ทำให้เกิดการผูกขาดใคร ได้งานที่สำคัญก็มักจะ ได้สองชั้น ซึ่งประเด็นนี้ผู้บังคับบัญชา ระดับฝ่ายและระดับพื้นที่น่าจะ ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาเหล่านี้ โดยดูทั้งสุขภาพและปริมาณงาน เป็นหลัก มิใช่ดูแต่ยอดปริมาณภาษีเท่านั้น และผู้ศึกษาก็คิดว่าในแต่ละปีน่าจะมีการสับเปลี่ยนสายงาน โดยวิธีการจับฉลากในแต่ละสพท. เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง และเป็นการ ทำลายระบบการสร้างอาณาจักรของเจ้าหน้าที่ ขจัดคำว่าเจ้าพ่อ เจ้าแม่ในสายงานซึ่งจะนำไปสู่ การคอร์รัปชันได้

5. อนึ่งขณะที่ผู้ศึกษากำลังเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อยู่ การดำเนินการของสพท. กำลัง อยู่ในระหว่างเตรียมการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมายประกอบ ด้วยผู้ผลิต ผู้ให้บริการผู้ขายส่งและผู้ขายปลีกตลอดจนผู้นำเข้าและผู้ส่งออก ไม่ว่าจะเป็น บุคคลธรรมดา คณะบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือนิติบุคคลใดๆ ก็ตาม กรณีที่จะได้รับยกเว้นภาษี-มูลค่าเพิ่มที่สำคัญ ได้แก่ผู้ประกอบการรายย่อยทุกประเภทที่มีรายรับต่ำกว่า 240,000 บาทต่อปี หรือสินค้าหรือบริการบางชนิดเช่น โรงพยาบาล สถานศึกษา กีฬาสัมผัสเล่น บริการวิชาชีพ

กิจการสาธารณะกุศล ฯลฯ ทั้งนี้แสดงว่ารายรับของกิจการที่จะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มหากต่ำกว่า 20,000 บาท/เดือน ก็ไม่อยู่ในขอบเขตนี้ ผู้ศึกษาคิดว่างานกำหนดรายรับคงต้องถูกยุบงานไป ส่วนผู้เสียภาษีที่เคยเสียภาษีการค้าในระบบภาษีการค้าเดิม หากมีรายรับต่ำกว่าเดือนละ 20,000 บาท ก็คงเสียแต่ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่านั้นเมื่อนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ เพราะไม่อยู่ในขอบเขตที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ข. ด้านระเบียบ กฎหมายและพัฒนาจากการปฏิบัติตามกฎหมาย

1. เนื่องจากระบบการรายงานของงานสำรวจ มุ่งที่จะดึงผู้เสียภาษีเข้ามาในระบบเป็นผลการปฏิบัติงาน โดยมีได้คำนึงถึงการป้องกันมิให้ผู้เสียภาษีหนีออกนอกระบบ หรือนั้นการติดตามผู้เสียภาษีที่มีได้มาพบหรือเสียภาษีไม่ถูกต้อง เนื่องจากสภาพท้องถิ่นแต่ละสห. มีความแตกต่างกันในด้านความหนาแน่นของสถานประกอบการ การจะกำหนดตายตัวว่าให้เจ้าหน้าที่งานสำรวจต้องสำรวจสถานการค้าและรายงานรายได้ติดตามให้ปฏิบัติถูกต้องแล้วในเดือนหนึ่ง ไม่ต่ำกว่า 54 รายหรือ 9 วัน ซึ่งบางสห. อาจทำได้เช่นท้องที่หนาแน่นเขตพระนคร สัมพันธวงศ์ ในสห.1 ปทุมวัน พญาไทในสห. 3 หรือพระโขนงบางกะปิในสห.6 แต่เขตชานเมืองในพื้นที่รอบนอกกรุงเทพมหานครเช่นหนองแขม ภาษีเจริญ ย่านโรงงานเขตบางแคเหนือในสห.7 ราษฎร์บูรณะและบางขุนเทียนในสห.8 ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมโรงงานอยู่กระจายทั่วไป อาจจะไม่ได้ตามเป้าหมาย ซึ่งผู้ศึกษาคิดว่าควรให้กรมสรรพากรตั้งเป้าหมายประมาณการจำนวนรายของแต่ละสห. ในแต่ละปีงบประมาณล่วงหน้า แล้วนำจำนวนเจ้าหน้าที่ในงานสำรวจของแต่ละสห. ที่มีอยู่ในขณะนั้นมาหาร ผลที่ได้ก็คือเป้าหมายที่เจ้าหน้าที่แต่ละคนจะต้องปฏิบัติแล้วค่อยตั้งเป็นเป้าหมายของแต่ละสายต่อไป ซึ่งจะเป็นการเหมาะสมกว่าการตั้งเป้าหมายตายตัวให้เจ้าหน้าที่งานสำรวจทุกคนปฏิบัติเหมือนกัน ทั้งนี้เพราะความแตกต่างกันของสภาพพื้นที่ในแต่ละสห.

2. ตามระเบียบการกำหนดรายรับขั้นต่ำ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการกำหนดรายรับเมื่อผ่านระยะ 3 เดือน นับตั้งแต่วันเริ่มประกอบกิจการทำให้ผู้ประกอบการค้าบางราย ซึ่งมีรายรับมากในระยะแรก ยื่นเสียภาษีไว้ต่ำได้ตามใจชอบนั้น ควรจะได้มีการแก้ไขระเบียบโดยให้เจ้าหน้าที่กำหนดรายรับขั้นต่ำของผู้ประกอบการค้าบางราย ซึ่งน่าจะมีรายรับมากในระยะเริ่มต้น โดยไม่ต้องรอให้ครบ 3 เดือน ซึ่งก็เป็นที่น่ายินดี เพราะความเห็นของผู้ศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของกรมสรรพากร ที่กำลังดำเนินการแก้ไขประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีการค้า (ฉบับที่ 42) เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการกำหนดรายรับขั้นต่ำ ตามมาตรา 86 เบญจ

แห่งประมวลรัษฎากร โดยเพิ่มข้อยกเว้น ให้เจ้าหน้าที่กำหนดรายรับขั้นต่ำผู้ประกอบการค้าบางราย ซึ่งมีรายรับมากในระยะแรกได้ โดยไม่ต้องรอให้ครบกำหนด 3 เดือนนับแต่เริ่มประกอบกิจการ

3. หากผู้ประกอบการค้าไม่แจ้งรายจ่ายสำหรับผู้ประกอบการค้า (ภ.ค.45) ขึ้นภายใน 15 วันนับแต่วันถัดจากวันรับแบบภ.ค.45 น่าจะเพิ่มเติมในระเบียบให้รออีก 30 วัน หากไม่ส่งเอกสารกลับมาหรือมาพบภายในกำหนดเวลา ให้เจ้าหน้าที่กำหนดรายรับไปกำหนดรายรับ ณ สถานการค้านั้น โดยดูข้อมูลสำรวจประกอบเท่ากับเป็นการบังคับให้เจ้าหน้าที่กำหนดรายรับให้ลองออกไปสำรวจสถานการค้าเพื่อจะได้เห็นสภาพข้อเท็จจริง จะได้กำหนดรายรับขั้นต่ำอย่างเป็นธรรมและใกล้เคียงความเป็นจริง ข้อมูลจากการสำรวจเป็นเพียงข้อมูลประกอบ บางกรณีไม่สามารถนำมาเป็นมาตรฐานได้ เช่นกรณีร้านอาหาร บางร้านมีสถานประกอบการที่ใหญ่ มีโต๊ะเก้าอี้และพนักงานต้อนรับมากแต่อาจมีรายรับน้อย ซึ่งขึ้นอยู่กับทำเล ความอรร่ของรสอาหาร การบริการเป็นปัจจัย แต่บางร้านเป็นร้านค่อนข้างเล็ก แต่มีลูกค้าเข้าออกมากตลอดทั้งวันซึ่งรายจ่ายรายรับกลับมากรณีนี้นักศึกษาคิดว่าหากแก้ไขระเบียบโดยส่งให้เจ้าหน้าที่กำหนดรายรับไปดูสถานประกอบการและประเมินรายรับให้ผู้ประกอบการค้าทราบ หากผู้ประกอบการค้าไม่ยอมมาพบหรือส่งภ.ค.45 กลับมาภายในกำหนด แทนที่จะรอดแต่ข้อมูลสำรวจอย่างเดียวเท่ากับเป็นการนำผู้ประกอบการค้าเข้ามาในระบบเร็วขึ้นกว่าเดิม งานไม่ค้างรวมทั้งไม่เสียเวลาเชิญพบและเป็นการพบกันครึ่งทาง เพื่อผู้เสียภาษีไม่มาพบเจ้าหน้าที่เพราะถือว่าเมื่อแรกเริ่มกิจการได้มาขอจดทะเบียนการค้าแล้ว ปฏิบัติถูกต้องแล้วไม่จำเป็นต้องมาพบอีก ทางหน่วยงานจึงจำเป็นต้องส่งเจ้าหน้าที่ออกไปติดต่อกำหนดรายรับต่อผู้เสียภาษี ณ สถานการค้าบ้าง

4. ควรมีการปรับปรุงทะเบียนการสำรวจ (ส.ร.41) โดยตัดบางรายการออก เช่นรายการยอดเงินได้และการกำหนดรายรับ เนื่องจากเห็นว่าไม่ได้ข้อเท็จจริงจากผู้ประกอบการค้าและรายละเอียดในแบบสำรวจก็มีอยู่ และควรหาอัตรากำลังลูกจ้างประจำมาช่วยงานในด้านนี้ ไม่ควรนำข้าราชการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สำรวจมาปฏิบัติงานธุรการ

5. กรณีเรื่องหรือสำนวนการหลีกเลี่ยงภาษีของผู้เสียภาษี ซึ่งหน่วยงานสำรวจได้ส่งหน่วยงานตรวจสอบ ได้ผลอย่างไรควรจะแจ้งกลับมาที่หน่วยงานเพื่อจะได้ลงบันทึกและประเมินผลในบัญชีคุมการสำรวจ (ส.ร.40) แต่ทางปฏิบัติไม่มีการดำเนินการเช่นนี้ ผู้เสียภาษีในระยะเวลาดังกล่าวอาจเลิกกิจการและหนีไปแล้วก็ได้ ทำให้รัฐบาลขาดรายได้ในช่วงเวลาดังกล่าวทั้ง ๆ ที่ตามระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการสำรวจ หมวด 5 ข้อ 2.1 กำหนดว่าหน่วยงาน

ตรวจสอบภาษีอากร ให้ดำเนินการพิจารณาออกหมายเรียกตรวจสอบ ได้ส่วน ประเมินเรียกเก็บ
เก็บภาษีอากรตามที่หน่วยงานสำรวจส่งเรื่องมาให้ เสร็จแล้วจึงผลการดำเนินการให้หน่วยงาน
สำรวจทราบด้วย ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่สรรพากรเขตพื้นที่ต่าง ๆ จะได้กำชับให้มีการประสานกัน
ระหว่างงานสำรวจและงานตรวจสอบ ในเรื่องดังกล่าว

ค. ด้านความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชน

1. เป็นที่ยอมรับเรื่องของภาษีเป็นเรื่องยุ่งยากและซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลง
และแก้ไขอยู่เสมอผู้เสียภาษีจะอ้างว่าต้องทำมาหากิน ไม่มีเวลาจะมาทำความเข้าใจในการเสียภาษี
ซึ่งเป็นการไม่ถูกต้องเจ้าหน้าที่สำรวจและเจ้าหน้าที่กำหนดรายรับเท่ากับเป็นนักประชาสัมพันธ์ทาง
อ้อม ที่จะชี้แจงและเผยแพร่ให้ผู้เสียภาษีทราบทุกครั้งไปว่า ภาษีการค่านั้นจะต้องคิดจากยอด
รายรับก่อนหักค่าใช้จ่าย ส่วนภาษีเงินได้คิดจากยอดเงินได้สุทธิคือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายและ
ค่าลดหย่อนแล้ว ซึ่งภาษีที่ประเมินได้จากเจ้าหน้าที่สำรวจส่วนใหญ่จะพบว่าผู้เสียภาษี 1 ใน 3 ของ
ผู้ประกอบการค้าทั้งหมดไม่เข้าใจว่าเมื่อเสียภาษีการค่านำแล้ว จะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
อีก และจำนวนผู้ประกอบการค้าที่ไม่เคยเสียภาษีครึ่งปีก็มีจำนวน ไม่น้อย

นอกจากนี้ในชั้นเตรียมการรอกการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ กรมสรรพากรควรจะ
มีการเรียกประชุมหรือชี้แจงให้ผู้เสียภาษี รวมทั้งผู้รับจ้างทำบัญชีด้วย โดยเน้นถึงหลักฐานขอ
เครดิตภาษีใบเสร็จจตุอย่างใดจึงจะขอหักหรือเครดิตภาษีได้ เนื่องจากในระยะแรก ๆ ผู้มีเงินได้
อาจแยกไม่ออกว่าภาษีใดตนจะมียอดรายได้สูงกว่า 240,000 บาท

2. การที่จะนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ในต้นปี 2533 เป็นที่แน่นอนว่าผู้เสียภาษียัง
ไม่พร้อมทั้งระบบภาษีใหม่ จึงควรเร่งอบรมเจ้าหน้าที่แต่ละสพท. โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่สำรวจ
และเจ้าหน้าที่กำหนดรายรับซึ่งจะต้องมาช่วยเจ้าหน้าที่สำรวจ ในการตรวจเยี่ยมและแนะนำ
ผู้เสียภาษีในช่วงครึ่งหลัง ปี 2532 ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องตลอด 3 ปีแรกของการ
นำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ และการประสานงานกัน ฝ่ายประชาสัมพันธ์กรมสรรพากรและเขต(อำเภอ)
ด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกัน

นอกจากนี้แม้ว่าการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนระบบภาษีการค้าเดิม แต่เราต้องไม่ลืม
ว่าจุดประสงค์ของพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากร พ.ศ. 2525 และที่แก้ไขเพิ่ม
เติมคือพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากร พ.ศ. 2531 คือการพัฒนาฐานภาษี
เพราะตามโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ กรมสรรพากรได้มอบหมายให้สพท.ต่าง ๆ ในเขต

กรุงเทพมหานคร ออกเดินสำรวจการเสียหาย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดให้ผู้ที่ไม่เคยยื่นแบบเสียหาย หรือผู้ประกอบการค้าที่ประกอบการค้า แต่ไม่จดทะเบียนการค้าเลยเข้ามาสู่ในระบบภาษีอากร และยังเป็น การควบคุมการจัดเก็บภาษีอีกชั้นหนึ่งด้วยนั้น การออกเดินสำรวจดังกล่าวได้ปฏิบัติติดต่อกันเป็น เวลาหลายปีแล้ว ซึ่งก็ยังไม่ค่อยได้ผลอยู่ แต่เพื่อให้การเพิ่มจำนวนผู้เสียหายอยู่ในอัตราที่ดียิ่งขึ้น และเพื่อลดข้อบกพร่องของการเดินสำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีบุคคลธรรมดา ไม่ให้ความร่วมมือในการสำรวจ การเดินสำรวจจะได้ผลดีในระยะต้นแต่เมื่อการสำรวจนี้ครอบคลุมไปทั่วพื้นที่แล้ว วิธีนี้อาจจะได้ผลน้อยลง ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

ฉะนั้น เพื่อให้การเพิ่มจำนวนผู้เสียหายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรใช้วิธีการอันมาเสริมใช้ประกอบในการสำรวจด้วยคือ

แนวทางการเพิ่มจำนวนผู้เสียหายจากคนนอกระบบ

การพยายามขยายฐานภาษีโดยนำผู้อยู่นอกระบบการเสียหายให้เข้ามาในระบบ การเสียหายมีวิธีดำเนินการ และแหล่งข้อมูลในการพิจารณา คือ

1. สุ่มตัวอย่างจากข้อมูลแหล่งต่าง ๆ ตามที่กำหนด เพื่อเป็นแนวทางในการ ค้นหาผู้ที่ต้องเสียหาย
2. นำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมาทำการตรวจสอบจากทะเบียนการยื่นแบบภาษีเงินได้ และ/หรือการจดทะเบียนการค้าแล้วแต่กรณี เพื่อตรวจสอบดูว่ามีการยื่นแบบเสียหายอากรหรือไม่
3. ในกรณีที่
 - 3.1 ปรากฏว่าไม่มีการยื่นแบบเสียหายเงินได้และ/หรือภาษีการค้าเอาไว้อย่างไร ให้เจ้าหน้าที่ออกทำการสำรวจผู้เสียหายรายนั้นตามวิธีการสำรวจที่ได้กำหนดเอาไว้แล้ว
 - 3.2 ในกรณีที่ต้องการความรวดเร็วให้ใช้วิธีการออกหนังสือเชิญมาทำการไต่สวน และพร้อมดำเนินการเช่นเดียวกันวิธีการสำรวจ
4. ในกรณีที่พบว่าผู้เสียหายเสียหายน้อยกว่าความเป็นจริง ให้ใช้ข้อมูลดังกล่าวนี้ เป็นฐานในการจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้น ดังนี้คือ

1. ผู้ใช้ไฟฟ้า

ก. คัดเลือกโดยสุ่มจากผู้ใช้ไฟฟ้าในระดับกลาง คือจะคัดเลือกจาก ผู้ที่ใช้กระแสไฟฟ้าที่มากกว่าเดือนละ 1,000 บาทขึ้นไป โดยจะไม่คำนึงถึงผู้ใช้กระแสไฟฟ้ารายย่อย (ที่ใช้ไฟฟ้าต่ำกว่าเดือนละ 1,000 บาท) ผู้ที่อยู่ในกลุ่มผู้ใช้กระแสไฟฟ้าดังกล่าวควรจะ

เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเสี่ยภาษี หรืออยู่ในเกณฑ์ที่จะต้องเสี่ยภาษี และกรณีผู้ขอใช้ไฟซึ่งขอเดินไฟ 3 สาย หรือ 4 สาย แสดงว่ามีเครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดใหญ่และอาจเป็นการประกอบอุตสาหกรรม

ข. ข้อมูลนี้จะขอได้จากการไฟฟ้านครหลวง (ในเขตกรุงเทพมหานคร) ซึ่งเก็บข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์

ค. ในการขอข้อมูลอาจจำเป็นต้องใช้เทปบันทึกข้อมูล และกระดาษในการพิมพ์ข้อมูล ซึ่งจำนวนที่แน่นอนจะต้องทำการสอบถามถึงขนาดข้อมูลที่มีอยู่ว่ามีจำนวนมากขนาดไหน

2. ผู้ขอกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์

ก. โดยปกติในการที่ธนาคารพาณิชย์จะปล่อยกู้ได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่ธนาคารมองเห็นแล้วว่ามีความสามารถที่จะใช้คืนเงินกู้ได้ ซึ่งแสดงว่าเงินที่กู้ไปนั้นจะต้องนำไปใช้ในลักษณะที่ก่อให้เกิดเงินได้ (พรบ. ธนาคารพาณิชย์ห้ามธนาคารเปิดเผยความลับของลูกค้าซึ่งขึ้นอยู่กับธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ข้อมูลได้หรือไม่)

ข. ข้อมูลนี้ขอได้จากธนาคารแห่งประเทศไทย เนื่องจากธนาคารพาณิชย์จะต้องรายงานผู้กู้เงินตั้งแต่ 3 ล้านขึ้นไปให้ธนาคารแห่งประเทศไทย

3. ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม

ก. การประกอบธุรกิจซึ่งจะต้องมีเงินได้ และจะต้องจดทะเบียนและเสี่ยภาษีการค้าด้วย

ข. ผู้ประกอบโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องขออนุญาตประกอบโรงงานอุตสาหกรรมจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งการขออนุญาตนี้จะต้องทำการต่ออายุใบอนุญาตทุก 3 ปี ซึ่งหากจะให้ได้ข้อมูลค่อนข้างถูกต้องจะต้องทำการติดต่อขอจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นประจำ

4. ผู้ขออนุญาตก่อสร้าง

ก. ในการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน ผู้เป็นเจ้าของจะต้องขออนุญาตก่อนที่จะทำการก่อสร้างทุกครั้ง ซึ่งจะต้องมีแบบและรายละเอียดในการก่อสร้างทั้งหมด จะระบุรายชื่อสถาปนิกผู้ทำการเขียนแบบ และวิศวกรผู้คำนวณและควบคุมการก่อสร้างด้วย

การขออนุญาตเช่นนี้สามารถจะรู้ได้ว่าเจ้าของสถานที่ผู้จ่ายเงินได้ในการก่อสร้างควรจะเป็นผู้ที่มีเงินได้ที่เข้าเกณฑ์ที่ต้องเสี่ยภาษี และการจ่ายค่าก่อสร้างผู้รับเหมาก่อสร้างสถาปนิก และวิศวกรก็จะเป็นผู้ที่มีเงินได้อีกทอดหนึ่งด้วย

ข. เขต และกรุงเทพมหานคร จะเป็นผู้ขออนุญาตในการก่อสร้าง
ทั้งหมด

5. ผู้ใช้โทรศัพท์

ก. ผู้ที่มีฐานะ หรือผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนมากจะต้องการโทรศัพท์ เพื่อความรวดเร็ว และสะดวกในการติดต่องานต่าง ๆ ซึ่งสมุดโทรศัพท์แยกออกได้เป็นสองชนิด คือ สมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ ซึ่งเรียงตามตัวอักษรผู้ใช้โทรศัพท์ และรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ หน้าเหลือง ซึ่งจะเรียงตามประเภทธุรกิจตามตัวอักษร ในชั้นแรกนี้จะเริ่มต้นจากสมุดโทรศัพท์ หน้าเหลืองก่อน เนื่องจากเป็นผู้ประกอบธุรกิจอย่างแน่นอนจึงได้มีโฆษณาเอาไว้ในสมุดโทรศัพท์

ข. ข้อมูลเก็บเอาจากสมุดโทรศัพท์

6. ผู้เช่า TELEX หรือใช้บริการโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ

ก. ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งจะต้องติดต่อกับต่างประเทศ จำเป็นจะต้องใช้เครื่องอำนวยความสะดวกเหล่านี้ เพื่อให้มีการติดต่อโดยสะดวกรวดเร็ว เนื่องจากการติดต่อการค้าระหว่างประเทศมีความเสี่ยงอยู่ในอัตราค่อนข้างสูง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการสื่อสารที่รวดเร็ว แต่ในทางตรงกันข้ามก็จะก่อให้เกิดรายได้มากเช่นกัน

ข. การใช้บริการเหล่านี้จะต้องขออนุญาตจากการไปรษณีย์แห่งประเทศไทย ฉะนั้น การไปรษณีย์แห่งประเทศไทยจะเป็นผู้เก็บข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการนี้ทั้งหมด

7. ผู้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์รถยนต์

ก. ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์รถยนต์ (ซึ่งก็คือผู้ซื้อรถยนต์) ต้องเป็นผู้มีเงินได้เพียงพอที่จะมีความสามารถซื้อรถยนต์ได้ โดยไม่จำเป็นต้องแยกว่าเป็นการซื้อรถใหม่หรือรถเก่า

ข. ขอข้อมูลได้ที่สำนักงานขนส่งเขตและสำนักงานขนส่งจังหวัด

8. ผู้เสียภาษีโรงเรือน และที่ดิน

ก. ผู้เสียภาษีโรงเรือน และที่ดินส่วนหนึ่งจะเป็นผู้มีรายได้จากการให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเสียภาษีนั้น รายได้ส่วนมากจะเข้าใจว่าไม่ต้องเสีย จึงไม่เคยยื่นแบบภาษีเอาไว้เลย

ข. ข้อมูลเสียภาษีโรงเรือน และที่ดินนี้ กรุงเทพมหานครและเขตต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้จัดเก็บภาษีนี้นี้จะเป็นผู้เก็บรวบรวม

9. ผู้นำเข้า และส่งออก

ก. ผู้นำเข้าและส่งออกนี้ กรมศุลกากรจะเป็นผู้จัดเก็บภาษีการค้าให้กรมสรรพากร และผู้ที่ถูกเก็บภาษีการค้าแล้วนั้น ไม่ต้องยื่นแบบในเดือนนั้นอีก ฉะนั้นข้อมูลการนำเข้าส่งออกจะสามารถนำมาตรวจสอบกับการยื่นแบบภาษีเงินได้ ซึ่งผู้นำเข้าและส่งออกอาจจะไม่ได้ยื่นแบบได้

ข. หลักฐานการนำเข้าส่งออกทางศุลกากรจะส่งให้กรมสรรพากรตามปกติอยู่แล้ว

10. ผู้ขออนุญาตแลกเปลี่ยนเงินตราเพื่อนำออกนอกประเทศ และผู้เสียภาษีเดินทาง

ก. มีการขออนุญาตแลกเปลี่ยนเงินตราเพื่อนำออกนอกประเทศหรือมีการเดินทางออกนอกประเทศนั้น ย่อมเป็นเครื่องแสดงถึงควมมีฐานะในการที่จะกระทำดังนี้ได้ โดยเฉพาะการส่งเงินออกนอกประเทศ อาจเป็นการบ่งชี้ว่ามีการประกอบธุรกิจที่ติดต่อกับต่างประเทศได้

ข. รายชื่อผู้ขออนุญาตแลกเปลี่ยนเงินตราส่งออกนอกประเทศนั้น ขอรายละเอียดได้จากธนาคารแห่งประเทศไทย

ส่วนรายชื่อผู้เสียภาษีเดินทางนั้นตรวจสอบดูได้จากต้นฉบับตราภาษีเดินทาง

11. ผู้ยื่นคำร้องขอหนังสือเดินทาง

ก. ผู้ยื่นคำร้องขอหนังสือเดินทางนั้นแสดงว่าจะต้องมีเจตนาที่จะเดินทางไปต่างประเทศ นอกจากผู้ที่ต้องการเดินทางเพื่อไปทำงานต่างประเทศแล้ว ผู้ที่เดินทางไปเพื่อท่องเที่ยว และผู้ที่ไปทำธุรกิจเป็นกลุ่มที่น่าสนใจ เนื่องจากกลุ่มบุคคลนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีรายได้จึงได้สามารถเดินทางไปต่างประเทศ หรือการทำธุรกิจกับต่างประเทศก็สามารถก่อให้เกิดรายได้มากเช่นกัน

ข. กระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้อนุญาตการออกหนังสือเดินทางทั้งหมด

12. ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์บ้านจัดสรรที่ดิน และผู้ขอมีเลขบ้าน

ก. ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์บ้านจัดสรรที่ดินก็คือผู้ซื้อบ้านนั่นเอง ซึ่งผู้ที่จะมีความสามารถในการซื้อบ้านได้จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการหาเงินได้ และอาจจะใช้ประกอบ

กับการขอเลขบ้านได้ และการขอเลขบ้านนี้จะขอตัดได้ตามเขตต่าง ๆ

ข. การรับ โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินอาจตัดได้จากสัญญาซื้อขายที่ดินจากกรมที่ดิน

13. เจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย

ก. ผู้ที่จะเป็นเจ้าหนี้ได้แสดงว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีกำลังทรัพย์ หรือมีความสามารถในการหาเงินได้ จึงมีเงินออกให้กู้ หรืออาจเป็นผู้ที่มีอาชีพในการปล่อยเงินกู้

ข. เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายจะต้องทำการตัดจากศาล

14. ผู้ขออนุญาตประกอบการขนส่ง

ก. การขนส่งเป็นอาชีพอีกประการหนึ่งซึ่งสามารถทำรายได้ได้ดี และในปัจจุบันมีรถรับจ้างที่ประกอบการขนส่งเป็นจำนวนมาก (โดยเฉพาะบุคคลธรรมดา)

ข. การขนส่งนั้น ผู้ที่ใช้รถบรรทุกเพื่อการขนส่ง รถที่ใช้ในการประกอบการขนส่งจะต้องขออนุญาตจากกรมการขนส่งเสียก่อน ฉะนั้นรายชื่อเจ้าของรถที่ขออนุญาตจากกรมการขนส่งทั้งหมดจึงอยู่ที่กรมการขนส่ง

5.2.3 ฝ่ายตรวจสอบภาษีอากร

ก. ด้านประสิทธิภาพของพนักงานผู้จัดเก็บ

1. สรรพากรเขตพื้นที่และกองบริหารงานตรวจสอบภาษีต้องสอดส่องเสมอว่างานตรวจสอบร่วมดำเนินไปตามที่กะไว้หรือตั้งมาตรฐานไว้หรือไม่ โดยการรายงานต่อพื้นที่หรือต่อกองบริหารงานตรวจสอบภาษี และแจ้งผลต่อเจ้าหน้าที่ผู้ออกหมายต้องไม่ล่าช้า

2. "ผลงานของใคร" ต้องพิจารณาตามเนื้อหาหากต่ำกว่ามาตรฐานกองบริหารงานตรวจสอบภาษีอาจให้คำแนะนำหรือมีมาตรการช่วยเหลือการได้เพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ว่าผลงานของใครเป็นสัดส่วนอย่างไรสามารถเกิดขึ้นได้ แต่ก็ไม่เหลือมากกว่าแรงที่กองบริหารงานตรวจสอบภาษีหรือคณะผู้ตรวจราชการจะชี้ว่าเป็นของใคร ซึ่งผลงานที่ได้ย่อมเหนือกว่าข้อได้เพียงปลีกย่อยมาก

3. การพิจารณาความดีความชอบต้องมีรายงานแยกปริมาณและผลงานของการตรวจสอบร่วมออกจาก "การตรวจสอบเดี่ยว" เพื่อให้กองการเจ้าหน้าที่พิจารณาความดีความชอบได้ จุดพิจารณาความดีความชอบอันลึกไปถึงความกระตือรือร้น หรือไม่กระตือรือร้นของสรรพากรเขตพื้นที่รวมทั้งตัวเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภาษีนั้น ๆ

4. กรมสรรพากรน่าจะจัดคู่มือประกอบการปฏิบัติงานตรวจสอบ เพื่อให้ดำเนินงานตรวจสอบเป็นไปในแนวทางหรือมาตรฐานเดียวกัน เกิดความคล่องตัวในงานตรวจสอบภาษีนั้น ๆ จริงอยู่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบต้องมีวุฒิการศึกษาโดยมีพื้นฐานทางบัญชีมา แต่ไม่ถือว่าเป็นการเพียงพอเพราะนอกจากประสบการณ์การทำงานจะทำให้เจ้าหน้าที่เก่งขึ้น หนังสือคู่มือหรือกฎเกณฑ์การทำงานให้มีแนวทางเป็นมาตรฐานเดียวกัน ก็สามารถเสริมสร้างความคล่องตัวและประสิทธิภาพแก่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบหนุ่มสาวรุ่นใหม่ได้

5. การฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามสรรพากรเขตพื้นที่ต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในระดับล่างเช่นระดับ 1-3 รวมทั้งระดับกลางคือ 4-5-6 จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต่องมีการฝึกอบรมและทดสอบความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ ซึ่งถือว่าเป็นฐานที่สำคัญในการตรวจสอบของกรมสรรพากรด้วย อย่างน้อยที่สุดควรมีการฝึกอบรมไม่ต่ำกว่าปีละครั้งของเจ้าหน้าที่ในกลุ่มระดับต่าง ๆ

6. แก้อีกกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานประเมินเพิ่มขึ้น เช่นกรณีตรวจค้นตามมาตรา 3 แห่ง หรือกรณีตรวจปฏิบัติการตามมาตรา 87 จัตวา ซึ่งถ้าผู้เสียภาษีหรือผู้ถูกตรวจไม่ยอมให้ความร่วมมือ โดยเพิ่มอำนาจให้เจ้าพนักงานมีอำนาจเพียงพอที่จะดำเนินการตามความเหมาะสม ไม่เป็นผลเสียแก่รัฐในการตรวจสอบภาษี ไม่เสียเวลาในการขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่และบัญชีเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่การตรวจสอบจะไม่ถูกเคลื่อนย้าย หรือถูกทำลายไปเสียก่อน

ข. ด้านระเบียบ กฎหมายและปัญหาจากการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

1) การตรวจสอบร่วม (simultaneous audits) ใช้กับนิติหารธุรกิจในปัจจุบันที่เป็นข่ายเครือข่ายครอบคลุมในหลายท้องที่

เหตุผลที่จำเป็นต้องมีการตรวจสอบภาษีสัมพันธ์ เพราะตามระเบียบการตรวจสอบภาษีของกรมสรรพากรในปัจจุบัน ให้อำนาจสำนักงานภาษีสรรพากรเขตพื้นที่ หรือสำนักงานสรรพากรจังหวัดออกหมายเรียกตรวจสอบภาษีอากรรายที่มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในหลายท้องที่ ในกรณีผู้เสียภาษีสถานะเป็นนิติบุคคลและรายที่มีภูมิลำเนาในเขตท้องที่ในกรณีผู้เสียภาษีสถานะเป็นบุคคลธรรมดา นอกจากกองตรวจภาษีอากรมีอำนาจออกหมายเรียกตรวจสอบผู้หน้าที่เสียภาษีทั่วราชอาณาจักร โดยกรมสรรพากรมีนโยบายหรือมอบหมายพิเศษเป็นขอบเขตของการออกหมายการใช้หลักสำนักงานใหญ่หรือภูมิลำเนาเป็นหลักแยกท้องที่ความรับผิดชอบ เป็นความถูกต้องและถือ

ปฏิบัติมาโดยตลอด อีกประการหนึ่ง โดยสามัญสำนึก เชื่อว่าสำนักงานภาษีสรรพากรเขตพื้นที่เป็นผู้อยู่
ใกล้ชิดผู้เสียภาษี ย่อมทราบความเป็นไปของธุรกิจการค้าและฐานะทางทรัพย์สินของผู้เสียภาษี
อากรในท้องที่ได้ดี การประเมินภาษีและการเร่งรัดหนี้ภาษีอากรจะประสานกันได้อย่างเหมาะสม
จากปัญหาการตรวจสอบดังกล่าวในบทที่ 3 ซึ่งเป็นปัญหาธุรกิจข้ามเขตพื้นที่
นั้น โอฟาร์ ไกรฤกษ์³ ได้กล่าวว่าบริษัท ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเป็นเรื่องเป็นราวใน
กรุงเทพมหานครประมาณ 66,000 ในส่วนภูมิภาค 21,000 รวมเป็น 87,000 นิติบุคคล ธุรกิจ
ข้ามเขตพื้นที่ที่เห็นได้ชัดเจน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 11 คือประมาณ 9,570 ราย เมื่อแยกออกเป็น
สาขาหรือลักษณะอื่นก็จะเป็นหน่วยงานมากมายเพียงเท่านั้น ซึ่งพอจะคาดปริมาณธุรกิจข้ามแดนได้
หากวิเคราะห์ด้านบุคคลธรรมดาเข้าไปอีกก็คงมากมายจนแทบนับไม่ถ้วน การมอบหมายงานให้
เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเป็นผู้มีอำนาจออกหมายทำงานไปข้างเดียว และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่น
เพียงแต่ให้ข้อมูลเท่าที่รู้เห็นหรือหาได้ หรือการยอมให้เสียภาษีการค้าในท้องที่ที่โรงงานหรือสาขา
ที่ตั้งอยู่ ซึ่งน่าจะถึงจุดที่ต้องพิจารณาว่าจะมีมาตรการเสริมอย่างไร ให้การตรวจสอบภาษีอากรมี
ประสิทธิภาพและเป็นมาตรการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีไปในตัวด้วย ทางออกอย่างหนึ่งคือการ
ตรวจสอบภาษีร่วม ซึ่งหมายความว่า การให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบที่ตรวจสอบภาษีร่วมกับเจ้าหน้าที่ต่าง
ท้องที่ผู้ออกหมายเรียกตรวจสอบ โดยผู้ออกหมายเรียกตรวจสอบคงเป็นเจ้าของเรื่องตามระเบียบ
การตรวจสอบภาษีอากร ปัญหาจึงมีอยู่ว่าขอบเขตและงานของผู้ตรวจสอบร่วมควรมีลักษณะ
อย่างไร หากไม่กำหนดแนวทางและขอบเขต อาจทำให้การตรวจสอบล่าช้าหรือไม่ได้ผลดีตาม
จุดประสงค์ และผู้ตรวจสอบเจ้าของเรื่องเมื่อวิเคราะห์แบบแสดงรายการแล้ว ก็ต้องทำแผน
การตรวจสอบเฉพาะราย (case audit program) โดยกำหนดจุดคาดหวังจากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ
สอบร่วมอย่างมีขอบเขตและชัดเจนดังนี้

ก. ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษีเงินได้ตามมาตรา 40 (1) (2)
และภาษีเงินได้ที่ต้องหักภาษีตามมาตรา 3 เตรีส เจ้าหน้าที่ตรวจสอบร่วมจะทำได้ดี เพราะ
สามารถตรวจสอบการนำส่งอำเภอกองที่ในเซตรับผิดชอบของตนได้โดยสะดวก การร่วมตรวจ

³โอฟาร์ ไกรฤกษ์ "การตรวจสอบภาษีร่วม" สรรพากรสาร 35, 4

สอนภาษีหัก ณ ที่จ่ายเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ทั้งจะเชื่อมโยงให้ทราบถึงเงินได้จากแหล่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข. ตรวจสอบติดต่อกันเป็นกระบวนจากวัตถุดิบที่ซื้อ สินค้าที่ซื้อรวบรวมไว้เพื่อขนส่งไปยังจุดอื่นตามคำสั่งของสำนักงานใหญ่ ปริมาณการผลิตสินค้าคงเหลือซึ่งผู้ประกอบการค้าต้องทำบัญชีคุมสินค้าอยู่แล้ว ตรวจสอบกับงานที่ทำ (เจ้าหน้าที่ตรวจสอบผู้ออกหมายอาจไม่ทราบเพราะอยู่คนละห้องที่ขณะหลายโรงงานทำงานเต็ม 3 ผลัด หรือ 24 ชั่วโมง) ตรวจสอบคำสั่งผลิตและรายงานเกี่ยวกับการผลิตและการเคลื่อนย้ายสินค้าที่ต้องทำส่งสำนักงานใหญ่

ค. ตรวจสอบบัญชีการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งบัญชีเดินสะพัด ระหว่างสาขาหรือหน่วยงานผลิตกับสำนักงานใหญ่ เรื่องนี้ถ้าเจ้าหน้าที่ตรวจสอบร่วมได้รับการชี้ช่องในเรื่องต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่ผู้ออกหมายก็จะ ได้ผลยิ่งขึ้น ในทางกลับกันเจ้าหน้าที่ตรวจสอบร่วมนำที่จะให้เรื่องราวเกี่ยวกับสินค้าระหว่างทำหรืองานก่อสร้างที่ยังไม่เสร็จ เพื่อประโยชน์แก่การตีราคาของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบผู้ออกหมาย เรื่องที่เกี่ยวกับสินค้าส่งไปฝากขายก็มีความสำคัญ อย่างมองข้ามไป

ง. บัญชีต่าง ๆ ที่ทางราชการนอกเหนือไปจากกรมสรรพากรกำหนดให้ทำและรักษาไว้ ณ สถานที่ผลิตก็ใช้ประโยชน์ได้

แผนงานและวิธีการ

1. การตรวจสอบร่วมต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดี
2. ในชั้นแรกกองบริหารงานตรวจสอบภาษีต้องกำหนดสถานที่ ต้องมีการตรวจสอบร่วมข้อความที่จะระบุในหมายเรียกการติดต่อลังการวิธีเลือกประเด็นตรวจสอบต่างท้องที่ และการรายงาน
3. การขออนุมัติออกหมายถึงจุดเริ่มได้ 3 ทาง คือจากผู้ขอออกหมายเอง จากการริเริ่มของกองบริหารงานตรวจสอบภาษีอากร (เลือกจากข้อเสนอเทศคอมพิวเตอร์) หรือจากการชี้ช่องของเจ้าหน้าที่นอกเขตท้องที่ที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่
4. ต้องกะเวลาที่ผู้ตรวจสอบร่วมจะใช้และแจ้งให้ผู้ออกหมายทราบผล
5. การรวมงานเข้าเป็นเนื้อเดียวกันของผู้ออกหมายเรียก ซึ่งอาจต้องตรวจสอบได้ส่วนเพิ่มเติม จึงเป็นประโยชน์จากการตรวจสอบร่วมซึ่งทำให้ได้ข้อเท็จจริงสู้กับฝ่ายผู้เสียภาษี ขณะนี้ได้มีคำปรารภเนื่อง ๆ ว่าผู้เสียภาษีมีอาวุทธกันสมัยทั้งนายและที่ปรึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ถ้ายังไม่มีการตรวจสอบร่วมเห็นที่จะผลักดันยึดพื้นที่กลับคืน ได้ยาก

6. อาจมีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ร่วมงานตรวจสอบจะออกหมายเรียกตรวจสอบบริษัท
 ต่างหุ้นส่วนนิติบุคคลในเขตท้องที่ของตน เป็นการขยายผลงานออกไป เพราะมีข้อมูลเกี่ยวข้องกัน
 สำนักงานใหญ่ของบริษัท ต่างหุ้นส่วนนิติบุคคลอยู่นอกเขตท้องที่ของเจ้าหน้าที่ที่
 ตรวจสอบภาษี จึงออกหมายไม่ได้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบผู้ออกกฎหมายที่สรรพากรเขตพื้นที่หรือกอง
 ตรวจสอบอากรจะพบปัญหาอยู่เสมอ เนื่องจากในแต่ละสาขางานมีลูกน้องเพียง 2-3 คน จะ
 ตรวจสอบกิจการที่กระจายธุรกิจทั่วประเทศให้ละเอียดจึงเป็นไปได้โดยยาก ฉะนั้นการตรวจสอบ
 ร่วมจึงเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาธุรกิจข้ามเขตหรือข้ามแดนได้

2) การวางแผนทางตรวจสอบนิติบุคคลที่จ่ายประโยชน์เพิ่ม และบุคคลธรรมดาผู้รับ
 ประโยชน์เพิ่ม กรณีนายจ้างมิได้หักภาษี ณ ที่จ่ายจากประโยชน์เพิ่มที่ลูกจ้าง และกรณีลูกจ้าง
 มิได้นำประโยชน์เพิ่มมารวมคำนวณยื่นแบบแสดงรายการในการเสียภาษี ซึ่งปัจจุบันปัญหาที่เกี่ยวข้อง
 กับการที่บริษัทจ่ายประโยชน์เพิ่มให้แก่กรรมการบริษัทหรือผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนมาก นอกจาก
 การจ่ายเงินเดือนเช่น บริษัทจ่ายค่าเบี้ยประกันชีวิตให้แก่ผู้จัดการ จากกรณีดังกล่าวจะเห็น
 ว่าการที่ผู้ใหญ่ในบริษัทได้รับประโยชน์เพิ่ม เจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจสอบจะคำนวณภาษีเพิ่มโดยหาก
 เดิมบริษัทออกภาษีให้ ก็จะใช้วิธีคำนวณโดยถือว่าบริษัทออกภาษีให้ แต่หากเดิมผู้เสียภาษีออกภาษี
 เองก็จะคำนวณภาษีโดยถือว่าผู้เสียภาษีออกภาษีเองซึ่งเป็นการไม่ถูกต้อง เพราะจากข้อเท็จ
 จริงเมื่อมีการประเมินภาษีเพิ่มเติมโดยใช้วิธีคำนวณภาษีเอง คือวิธีที่ถือว่าผู้เสียภาษีออกภาษีเอง
 บริษัทก็มิได้ไปเรียกเก็บจากผู้เสียภาษี จึงน่าจะคำนวณโดยถือว่าบริษัทออกภาษีให้เพียงวิธีเดียว
 เท่านั้น ซึ่งผู้ศึกษาคิดว่ากองบริหารงานตรวจสอบภาษีควรจะวางแนวทางการตรวจสอบภาษี
 โดยให้คำนวณภาษีเสมือนบริษัทออกภาษีให้ วันแต่มีหลักฐานมาแสดงว่าผู้เสียภาษีได้เสียภาษีแล้ว
 พร้อมทั้งเบี้ยปรับ เงินเพิ่มจะจึงจะถือว่าผู้เสียภาษีออกภาษีเองได้

กรณีต่อไปคือเมื่อมีการประเมินภาษีเพิ่มเติมจากบริษัทแล้วมิได้มีการคิดแบบ ภ.ง.ด.
 90 ของผู้รับประโยชน์เพิ่มมาวิเคราะห์ โดยรวบรวมประโยชน์เพิ่มที่ได้รับเป็นเงินได้ของผู้เสีย
 ภาษีซึ่งเมื่อรวมคำนวณแล้วมักจะพบว่าผู้มีภาษีที่ต้องชำระเพิ่มเติมอีกจำนวนหนึ่ง เนื่องจากอัตราภาษี
 เงินได้บุคคลธรรมดาเป็นอัตราก้าวหน้า ซึ่งควรจะมีการประเมินเพิ่มเติมโดยนำภาษีที่นำประเมิน
 จากบริษัทมาเครดิตในการคำนวณภาษีเพิ่มเติมได้

3) จากการที่ประมวลรัษฎากรบางมาตราเป็นอุปสรรคต่อการตรวจสอบภาษีอย่างมี
 ประสิทธิภาพเช่นกรณีบริษัท ต่างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งมีกำไรสุทธิ และเงินสะสมทุก ๆ ปี โดยไม่

มีการจัดสรรกำไรคงเก็บไว้ในรูปของกำไรสะสมไม่ต้องเสียภาษี เพราะยังไม่มียกกฎหมายบังคับจัดเก็บ ควรแก้ไขกฎหมายโดยกำหนดระยะเวลาให้ไม่เกินกว่า 2 หรือ 3 ปีเท่านั้น

4) ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับข้อเสนอของอาจารย์เมธี ครองแก้วให้นำเอาภาษีมรดกเข้ามาใช้ในระบอบภาษีทางตรงของไทย เพราะภาษีมรดกช่วยสร้างความเป็นธรรมในสังคมเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนในเรื่องเกี่ยวกับ ความเท่าเทียมกันของโอกาส (equality of opportunity) ในด้านเศรษฐกิจและการศึกษาเพราะความเทียบเท่ากันในด้านต่าง ๆ เหล่านี้จะมีได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีทรัพยากรเริ่มต้นที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ความเท่าเทียมกันของโอกาสเป็นรากฐานของระบบประชาธิปไตยโดยช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ช่วยให้โครงสร้างของภาษีอากรของไทยดีขึ้น ช่วยให้รัฐได้รับรายได้สูงขึ้น

เพื่อขยายฐานภาษีเงินได้ของกิจการโรงเรียนราษฎร์ ควรถือโรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนวิชาชีพ โดยมีหลักสูตรระยะสั้น เช่น โรงเรียนสอนตัดผม ตัดเล็บ เป็นการประกอบธุรกิจธรรมดาและต้องเสียภาษี ควรยกเว้นภาษีให้เฉพาะโรงเรียนราษฎร์ที่สอนวิชาชีพสามัญหรือวิชาอาชีวศึกษาที่มีหลักสูตรระยะยาว เช่น โรงเรียนช่างกล โรงเรียนพาณิชย์ เป็นต้นเท่านั้น

ค. ด้านความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชน

1. เรื่องการผลิต การรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป และการปลอมแปลงข้อการค้ามีข้อเสนอแนะในการดำเนินการดังนี้

1.1 เนื่องจากผู้ผลิตเสื้อผ้าบางส่วนได้เข้ามาอยู่ในระบบการเสียภาษีของสพท. แล้วจึงเห็นควรให้สพท. ได้ส่งเจ้าหน้าที่สำรวจโดยละเอียดโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากอาจยังไม่ทั่วถึงและบางรายอาจขยายบริการเพิ่มขึ้นอีก การสำรวจควรกำชับเจ้าหน้าที่ให้สำรวจอย่างละเอียด เช่น จำนวนจักรจำนวนคนงานซึ่งหลาย ๆ กิจการ เมื่อเจ้าหน้าที่สรรพากรไปสำรวจ จะนำคนงานไปซ่อนหรือบางรายจะใช้เทคนิคโดยไปจ้างชาวบ้านในย่านตึกแถวข้างเคียงให้ช่วยตัดเย็บ เพื่อลดจำนวนคนงานที่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย หรือลดยอดประเมินการกำหนดรายรับขั้นต่ำ ซึ่งไม่ตรงกับสภาพข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่จริง

1.2 สำหรับรายที่ปลอมเครื่องหมายการค้า กองสอบสวนและสืบสวนประมวลหลักฐานควรจะดำเนินการสืบสวนต่อไป อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อส่งข้อมูลให้เจ้าหน้าที่สำรวจและกำหนดรายรับในส่วน of สพท. ดำเนินการต่อไป

1.3 กองสืบสวนและประมวลหลักฐาน ควรจะเร่งรวบรวมรายชื่อ
ขออนุญาตจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าต่อกรมทะเบียนการค้า โดยเฉพาะพวกเสื้อผ้าสำเร็จรูป
โดยคิดว่าผู้ที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะจดทะเบียนการค้าหรือไม่

1.4 การสับสนระหว่างการรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าและการผลิตเสื้อผ้า
สำเร็จรูป ทั้งนี้เพราะอัตราการเสียภาษีการค้าย่อมต่างกัน โดยอัตราภาษีของการรับจ้างตัด
เย็บเสื้อโพลเป็นร้อยละ 3 ของรายรับ ส่วนอัตราภาษีของการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นร้อยละ
1.5 ของรายรับ ซึ่งในการสำรวจมักจะพบบ่อยครั้งว่าผู้เสียภาษีที่เป็นรับจ้างผลิต จะจด
ทะเบียนการค้าเป็นผลิตเสื้อผ้า เพื่อให้เสียภาษีน้อยลงหรือผู้เสียภาษีมักจะประกอบการทั้งรับจ้าง
ตัดเย็บเสื้อผ้าและผลิตเสื้อผ้าเพื่อขายเอง แต่จะจดทะเบียนการค้าเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง ทั้งนี้
การส่งเจ้าหน้าที่สำรวจไปดูและเอาข้อมูลจากสถานการค้า ควรจะกำชับให้พิจารณาอย่างถี่ถ้วน
โดยดูจากประเภทของเสื้อผ้า แหล่งจำหน่ายและวิธีการจำหน่ายเช่นเป็นการขายส่ง ขายปลีก
หรือรับสั่งจากยี่สิบหรือตัวแทนจำหน่ายของผู้ผลิต

2. กรณีผู้ประกอบการกิจการ โรงแรมใหญ่ๆ ในแต่ละสห. ยื่นรายรับไว้ค่อนข้าง
ต่ำซึ่งน่าจะแก้ไข โดยกรมสรรพากรควรจะเชิญผู้ประกอบการ โรงแรมชั้นหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
มาประชุมที่กรมสรรพากรเพื่อขอความร่วมมือในการเสียภาษีอากรให้ถูกต้อง โดยให้ฝ่ายบริหาร
เป็นประธานซึ่งน่าจะมีความหนักแน่นกว่าและการชี้แจงควรจะเป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ควร
จัดประชุมผู้ประกอบการ โรงแรมชั้นหนึ่ง โดยแบ่งเป็นระดับใหญ่ ระดับกลาง และระดับเล็ก
เพื่อขอความร่วมมือให้เสียภาษีอากรเป็นไปอย่างถูกต้อง โดยหากไม่ให้ความร่วมมือจะได้ดำเนินการ
ในขั้นเด็ดขาด เพราะได้เตือนได้ทราบล่วงหน้าแล้ว

3. รายรับของผู้มีเงินได้จากวิชาชีพอิสระ เช่น หมอ ทนายความและผู้รับจ้างทำบัญชี
ฯลฯ ควรเน้นให้แต่ละสห. ทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละปี โดยเรียกผู้มีเงินได้จากกิจการเหล่านี้
มาตรวจสอบ โดยเฉพาะการยื่นภาษีกลางปี รวมทั้งชี้แจงให้ผู้รับจ้างทำบัญชีซึ่งมาติดต่อกับสรรพากร
เสมอ ๆ ให้มาจดทะเบียนการค้าให้ถูกต้องเพราะถือเป็นกิจการรับจ้าง ที่อยู่ในข่ายที่ต้อง
จดทะเบียนการค้า นอกจากนี้ยังควรชักชวนเจ้าหน้าที่สรรพากรมิให้ประพฤติตนเป็นผู้รับทำบัญชี
เสียเอง

4. กรณีผู้ประกอบการรถยนต์รับจ้าง รถบรรทุก รถแท็กซี่ รถสามล้อมีการยื่นแบบเสีย
ภาษีเงินได้น้อยราย ยากแก่การควบคุมด้วยไม่มีหลักฐานการรับเงินจากการให้บริการรับจ้าง

หรือไม่มี การออกใบรับให้แก่ผู้ใช้บริการแต่อย่างใด กรณีนี้จะประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่สำรวจ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบและเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนประมวลหลักฐาน โดยไปที่สถานการค้าแต่ละสห. และขอคัดหลักฐานจากสหกรณ์แท็กซี่ สหกรณ์สามล้อโดยมุ่งเน้นตรวจสอบภาษีเจ้าของรถที่ให้เข้าเป็นหลัก ส่วนผู้เช่าแท็กซี่สามล้อที่เข้าเวลาเป็นกะ อาจผ่านไปก่อนเพราะถือว่ายังเป็นผู้มีเงิน ได้ที่มีฐานภาษีต่ำ เพราะเป็นผู้เช่าเข้ากินค่า

5. กิจการแฝงลอย รถเข็นขนาดใหญ่ที่ตั้งบนถนนทางเท้าแต่อยู่ประจำที่ เช่น ขายก๋วยเตี๋ยว ข้าวต้ม ขายเสื้อผ้าตามทางเท้า เช่น ย่านบางลำภู จตุจักร สะพานหัน ราชดำริและประตูน้ำ กิจการขายผักและเนื้อสดในตลาดทั่ว ๆ ไป แม้ว่าในรอบปีที่ผ่านมาจะได้มีการสำรวจและขอเลขบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีให้บางส่วน และพบว่าผู้ที่มีบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีแต่ไม่ได้ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีมียากกว่าครึ่งหนึ่ง ส่วนผู้มีเงินได้ที่พอจะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแต่ยังพยายามหลบเลี่ยงและหลีกเลี่ยงภาษีไม่น้อยทางสห. น่าจะเกณฑ์เจ้าหน้าที่สำรวจทั้งหมดไปสำรวจ เช่นกรณีสำรวจเทศกิจ เพื่อให้คูน้าหนักและเกิดความรู้สึกว่าทุกคนต้องเสียภาษี ไม่มีการเหลื่อมล้ำว่าถ้าไม่ยอมเสียภาษีก็น่าจะมีผลเสียใด ๆ

6. นอกจากปัญหาโครงสร้างของฝ่ายตรวจสอบในแต่ละสห. ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการวิเคราะห์แบบแสดงรายการหรือข้อมูลเบื้องต้น ที่ได้รับจากกองบริหารงานตรวจสอบภาษีว่า รายใดที่สมควรจะออกหมายเรียกตรวจสอบ และควรจะมีหมายให้ฝ่ายไหนตรวจสอบ ขณะนี้หัวหน้าเขตพื้นที่จะเป็นผู้พิจารณาว่าควรจะให้ฝ่ายไหนตรวจสอบรายใด และเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแต่ละรายจะเป็นผู้พิจารณาวิเคราะห์แบบแสดงรายการ เพื่อออกหมายเรียกตรวจสอบ ซึ่งการคัดเลือกแบบฯ หรือรายผู้เสียภาษีที่ควรตรวจสอบเป็นไปอย่างล่าช้าไม่ทั่วถึงและเป็นธรรม ประกอบกับเดิมงานควบคุมการตรวจสอบ ซึ่งมีหน้าที่ในการพิจารณากลับกรองสำนวนการตรวจสอบว่าเจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ตรวจสอบถูกต้องครบถ้วนทุกประเด็นความผิดตามที่กฎหมายและมาตรฐานการตรวจสอบได้กำหนดไว้หรือไม่ พร้อมทั้งความถูกต้องในการคำนวณตัวเลขและควบคุมทะเบียนการตรวจสอบ การออกใบแจ้งการประเมินเป็นงานหนึ่งที่รวมอยู่ในฝ่ายตรวจสอบของทุกสห. โดยลักษณะงานเช่นนี้ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในงานควบคุมต้องขึ้นตรงกับหัวหน้าฝ่ายคนเดียวกับเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ การปฏิบัติงานจึงไม่คล่องตัวเท่าที่ควร ดังนั้นการปฏิบัติงานจึงมุ่งเน้นไปในลักษณะกลับกรองเพียงความถูกต้องของตัวเลขเท่านั้น การพิจารณาในด้านอื่น ๆ ต้องตกเป็นภาระของหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบ ซึ่งในปัจจุบันปริมาณในการตรวจสอบ

เพิ่มมากขึ้นและหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบยังต้องมีหน้าที่ในการตอบปัญหาข้อกฎหมายต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบและผู้เสียหายในปัญหาซึ่งงานบริการผู้เสียหายไม่สามารถตอบได้ในบางครั้ง ดังนั้นทำให้ผลงานตรวจสอบล่าช้าและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ฉะนั้นแนวทางแก้ไขและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการควบคุมและปฏิบัติงาน ได้คล่องตัวขึ้น จึงควรได้แยกการควบคุมการตรวจสอบออกจากฝ่ายตรวจสอบ มารวมกันเป็นฝ่ายควบคุมการตรวจสอบตามการจัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปี กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง ปีงบประมาณ 2531-2533 (ตารางที่ 5.1 และแผนภูมิที่ 5.1) ดังนั้นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการแยกงานควบคุมการตรวจสอบออกจากฝ่ายตรวจสอบภาษีของแต่ละสภท.

1. การตรวจสอบสำนวนเป็นมาตรฐานเดียวกันเพราะอยู่ในฝ่ายควบคุมการตรวจสอบเพียงฝ่ายเดียว
2. สามารถติดตามประเมินผลการทำงานของฝ่ายตรวจสอบ ตลอดจนการควบคุมการแจกจ่ายข้อมูลและการออกหมายเรียกตรวจสอบ และออกใบแจ้งการประเมิน เป็นแหล่งรวมข้อมูลและหลักฐานเพื่อประกอบการตรวจสอบ
3. เป็นการลดภาระงานวิเคราะห์แบบแสดงรายการและคัดเลือกรายเพื่อตรวจสอบก่อนการตรวจสอบ เพื่อช่วยให้การตรวจสอบถูกต้อง มีประสิทธิภาพช่วยแก้ปัญหาลดหนี้ภาษีอากรค้างได้อีกทางหนึ่งด้วย และลดขั้นตอนการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายการตรวจสอบ เพื่อจะได้ปฏิบัติงานในการตรวจสอบได้เร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ฉะนั้นจึงทำให้สามารถสรุปสาระสำคัญที่ปรับปรุงแผนอัตรากำลัง 3 ปี ของกรมสรรพากร คือ

- ก. ฝ่ายสำรวจและกำหนดรายรับ แบ่งออกเป็นงานสำรวจ (งานกำหนดรายรับอาจถูกยุบไปในปี 2533) ส่วนสภท. โดจะมีงานสำรวจการเสียหายอากรจำนวนกึ่งงานนั้น ขึ้นอยู่กับพื้นที่สภท. รับผิดชอบและปริมาณงานของสภท. นั้น
- ข. ปรับปรุงฝ่ายตรวจสอบภาษีอากร โดยแยกงานควบคุมการตรวจสอบภาษีในฝ่ายตรวจสอบออกมาเป็นฝ่ายควบคุมการตรวจสอบ ส่วนสภท. โดจะมีฝ่ายตรวจสอบจำนวนเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่รับผิดชอบและปริมาณงาน

ตารางที่ 5.1

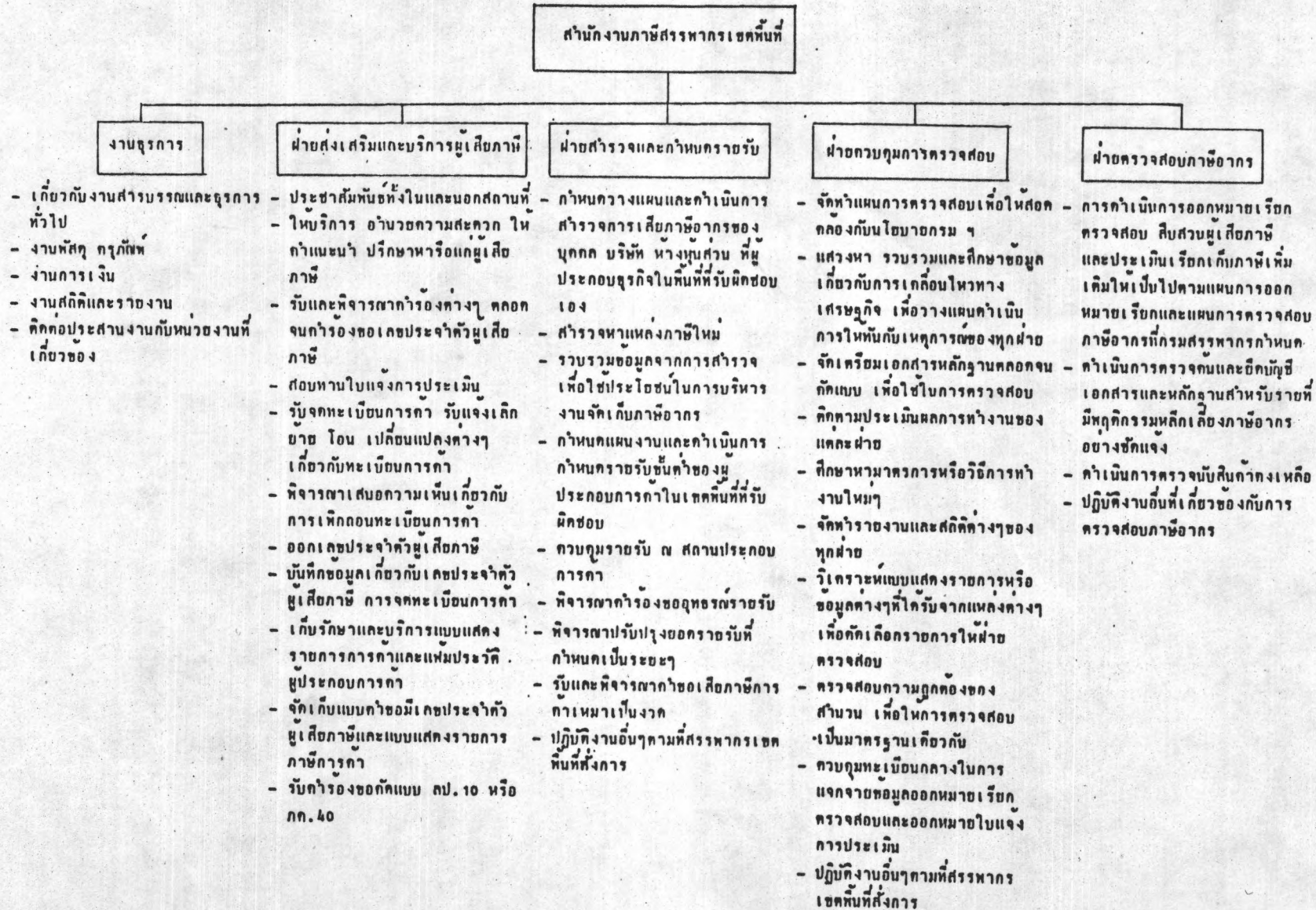
ตาราง แสดงการปรับปรุงการแบ่งงานภายในสหท.

เดิม	ปรับปรุงใหม่
<p><u>งานธุรการ</u></p> <p><u>ฝ่ายส่งเสริมและบริการผู้เสียหาย</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - งานบริการและเผยแพร่ - งานทะเบียนการค้า <p><u>ฝ่ายสำรวจและกำหนดรายรับ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - งานสำรวจการเสียหายอากร - งานกำหนดรายรับและภาษีการค้า <p>เพิ่ม</p> <p><u>ฝ่ายตรวจสอบภาษีอากร</u></p> <p>(เฉพาะ สหท. 1,2,4,6,7,8 มี 2 ฝ่าย)</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานควบคุมการตรวจสอบ - งานตรวจสอบภาษีอากร 5 งาน <p>(เฉพาะ สหท. 3 และสหท. 5 มี 3 ฝ่าย)</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานควบคุมการตรวจสอบ - งานตรวจสอบภาษีอากร 4 งาน 	<p><u>งานธุรการ</u></p> <p><u>ฝ่ายส่งเสริมและบริการผู้เสียหาย</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - งานบริการและเผยแพร่ - งานทะเบียนการค้า <p><u>ฝ่ายสำรวจและกำหนดรายรับ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - งานสำรวจการเสียหายอากร - งานกำหนดรายรับและภาษีการค้า <p>เพิ่ม (จะถูกยุบไปเมื่อนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้</p> <p><u>ฝ่ายตรวจสอบภาษีอากร</u></p> <p><u>ฝ่ายควบคุมการตรวจสอบ</u></p>

ที่มา : บันทึกสรุปเรื่องการจัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปี ปีงบประมาณ 2531-2533

แผนภูมิที่ 5.1

แสดงหน้าที่ความรับผิดชอบของ สทท. (ตามโครงสร้างที่ปรับปรุงใหม่)

อย่างไรก็ดีขณะนี้ผู้ที่ศึกษากำลังขอสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ยังมีได้ตรากฎหมายยกงานควบคุม การตรวจสอบขึ้นเป็นฝ่ายตรวจสอบภาษีอากร แต่คาดว่าภายในสิ้นปี 2532 จะมีการดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง โครงสร้างในบางส่วนตามแผนอัตรากำลังปี 3 ปี ของกรมสรรพากร อนึ่งการนำภาษีมูลค่าเพิ่ม มาใช้แทนระบบภาษีการค้าเดิมทั้งระบบ จะมีได้ทำให้บทบาทของสพท. 1-8 น้อยลงไป ตรงกันข้ามการบริหารงานจัดเก็บภาษีของสพท. 1-8 กลับทวีความสำคัญมากขึ้น ทั้งนี้เพราะสพท. เป็นทั้งผู้ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนทราบและเป็นผู้ปฏิบัติการคือเป็นผู้ตรวจสอบการเสียภาษีของผู้มีเงินได้ซึ่งอยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม การบริการขอบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี การบริการขอแถบชื่อในแบบแสดงรายการเสียภาษี การตรวจสอบประวัติการเสียภาษีได้จากเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งได้โอนงานจากกรมสรรพากรไปให้สพท. รับผิดชอบ ตลอดจนมีแนวโน้มที่จะโอนงานการขอคืนภาษีมาให้สพท. เป็นผู้พิจารณา ฉะนั้นผู้ศึกษาคาดว่า กรมสรรพากรอาจจะต้องมีการปรับปรุง โครงสร้างการจัดองค์การและกลไกในการบริหารการจัดเก็บภาษีของสพท. 1-8 ไม่น่ามากนักน้อยต่อไปในอนาคต ทั้งนี้เพื่อรองรับระบบภาษีการค้าใหม่คือ การนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ และงานต่าง ๆ ที่ทำให้สพท. ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบมากขึ้น และจากวิทยานิพนธ์เรื่องบทบาทของสำนักงานภาษีสรรพากรเขตพื้นที่ 1-8 ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในเล่มนี้ ผู้ศึกษาคิดว่าผล การศึกษาอาจจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาและวิจัยต่อไป เพื่อจะเป็นแนวทางสำหรับบทบาทของสพท. 1-8 กับการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ บทบาทของสพท. 1-8 กับปัญหาการตรวจสอบธุรกิจข้ามแดนหรือธุรกิจข้ามเขตพื้นที่ รวมทั้งการศึกษาที่เจาะลึกในรายละเอียดของปัญหาในสพท. แต่ละแห่งเป็นรายสพท. ไป และนอกจากนี้ปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการปรับปรุงบทบาทของสำนักงานภาษีสรรพากรเขตพื้นที่ 1-8 ที่ได้เสนอมานี้ หากจะได้มีการนำไปพิจารณาประกอบการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ให้บทบาทของสพท. 1-8 เป็นกลไกที่สามารถปฏิบัติงานได้ผลสมความมุ่งหมายมากขึ้น ทั้งนี้การปรับปรุงจะได้ผลเพียงใด ย่อมขึ้นกับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจะมองเห็นปัญหาและยอมรับปัญหาเหล่านั้นหรือไม่ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องตระหนักว่าสพท. ทั้ง 8 แห่ง เป็นเพียงองค์การหนึ่ง ๆ ในสายงานของ โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากรในสังกัดกระทรวงการคลัง การที่จะแก้ปัญหาการบริหารงานจัดเก็บภาษีนั้น จะต้องผสมผสานสอดคล้องไปในทุกด้าน จะต่างฝ่ายต่างแก้ปัญหาเฉพาะจุดเฉพาะด้านไปนั้น ย่อมจะไม่ได้ผลอย่างสมบูรณ์เต็มที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือกัน ไม่ว่าด้านผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติต้องง่ายต่อการเข้าใจและสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจตลอดจนผู้เสียภาษีต้องให้ความร่วมมือโดยสมัครใจที่จะเสียภาษีให้ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะทั้งหมดที่กล่าวมาต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกลไกในการบริหารการจัดเก็บภาษีทั้งสิ้น